

המוסד לביטוח לאומי

דוחות כספיים

ליום

31 בדצמבר 2020

המוסד לביטוח לאומי

דוחות כספיים ליום 31 בדצמבר 2020

תוכן העניינים

עמוד

2	דוח רואי החשבון המבקרים
3	דוחות על המצב הכספי
4	דוחות על הביצוע הכספי
5	דוחות על השינויים בגרעון בהון
6	דוחות על תזרימי המזומנים
8	באורים לדוחות הכספיים

סומך חייקין

רחוב הרטום 8, הר חוצבים

תא דואר 212

ירושלים 9100102

02 531 2000

דוח רואי חשבון המבקרים למינהלת המוסד לביטוח לאומי

ביקרנו את הדוחות על המצב הכספי המצורפים של המוסד לביטוח לאומי (להלן - "הביטוח הלאומי") לימים 31 בדצמבר 2020 ו- 2019 ואת הדוחות על הביצוע הכספי, הדוחות על השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים. דוחות כספיים אלה הינם באחריות מינהלת הביטוח הלאומי. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג - 1973. על פי תקנים אלה נדרש מאתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של בטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הביטוח הלאומי לימים 31 בדצמבר 2020 ו- 2019 ואת הביצוע הכספי, השינויים בגרעון בהון ותזרימי המזומנים לכל אחת מהשנים שהסתיימו באותם תאריכים, בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ובכפוף למדיניות מינהלת הביטוח הלאומי כמתואר בבאור 2.

סומך חייקין

רחוב הרטום 8, הר חוצבים

תא דואר 212

ירושלים 9100102

02 531 2000

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לנושאים המפורטים להלן:

- א. לאמור בבאור 1 ב' בדוחות הכספיים בדבר הגרעון הנצבר של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2020 המסתכם לסך של כ- 663 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים זכאים עד למועד הדוחות הכספיים, שחושבה בהתאם לאמור במדיניות החשבונאית בבאור 2.יג. בדוחות הכספיים. להערכת מינהלת הביטוח הלאומי, ממשלת ישראל תעמיד לביטוח הלאומי את האמצעים הדרושים, ככל שידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת.
- ב. לאמור בבאור 2.יג. בדוחות הכספיים בדבר החלטת מינהלת הביטוח הלאומי לשקול את מדיניות הביטוח הלאומי לגבי חישוב קרנות הביטוח לאור פרסום תקן בינלאומי בנושא, שיכנס לתוקף החל משנת 2023.
- ג. לאמור בבאור 9.ה. בדבר הודעת מינהלת הביטוח הלאומי לממשלת ישראל על ביטול הסכם השקעת העודפים.
- ד. לאמור בבאור 1.ג. בדבר השלכות המשמעותיות על פעילות הביטוח הלאומי, תוצאות הפעילות ומצבו הכספי של הביטוח הלאומי בשל התפשטות נגיף הקורונה.

סומך חייקין

רואי חשבון

1 ביוני 2021

דוחות על המצב הכספי

ליום 31 בדצמבר		באור	נכסים
2019	2020		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
נכסים שוטפים			
608,980	3,038,968	3	מזומנים ושווי מזומנים
5,779,489	6,205,267	4	חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח
21,888,196	21,573,682	9	חלות שוטפת - איגרות חוב של ממשלת ישראל חייבים ויתרות חובה:
1,303,246	1,682,009	5	חובות הציבור
156,446	69,857	6	חייבים אחרים
29,736,357	32,569,783		סך הכל נכסים שוטפים
נכסים שאינם שוטפים			
81,415	72,272	7	פיקדונות בבנק
1,246,836	1,487,471	8	ממשלת ישראל
281,559,885	261,993,549	9	איגרות חוב של ממשלת ישראל
1,069,722	1,111,464	10	רכוש קבוע
694,874	716,086	11	נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה
284,652,732	265,380,842		סך הכל נכסים שאינם שוטפים
314,389,089	297,950,625		סך הכל נכסים

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

התחייבויות וגרעון בהון

ליום 31 בדצמבר			
2019	2020	באור	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
			התחייבויות שוטפות
5,289,460	5,991,621	12	זכאים לגמלה
266,266	247,123	13	זכאים אחרים
190,363	163,814	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
128,857	523,149	8	ממשלת ישראל
5,874,946	6,925,707		סך הכל התחייבויות שוטפות
			התחייבויות שאינן שוטפות
222,410	257,338	14	התחייבות בגין קרנות מיועדות
7,141,100	7,444,800	15	התחייבויות בגין זכויות עובדים
887,022,000	945,675,500	16, יג'	קרנות הביטוח
96,943	149,001	17	הפרשה לתביעות משפטיות
894,482,453	953,526,639		סך הכל התחייבויות שאינן שוטפות
		18	התחייבויות תלויות
(585,968,310)	(662,501,721)		גרעון בהון
314,389,089	297,950,625		סך הכל התחייבויות וגרעון בהון

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

תאריך אישור הדוחות הכספיים: 1 ביוני 2021

דוחות על הביצוע הכספי

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		באור	ביצוע כספי
2019	2020		
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
מחזור הפעילות			
הכנסות מעסקאות שאינן חליפין			
47,764,548	46,455,757	19א'	דמי ביטוח מעסיקים
4,870,634	4,746,623	19ב'	דמי ביטוח לא שכירים
33,254,780	32,312,551	20	הכנסות מהעברות
85,889,962	83,514,931		סך הכל הכנסות מעסקאות שאינן חליפין
הכנסות מעסקאות חליפין			
34,126,797	572,888	21	הכנסות מימון
716,937	874,684	22	הכנסות אחרות
34,843,734	1,447,572		סך הכל הכנסות מעסקאות חליפין
פעילות עבור אחרים			
25,464,443	25,279,406	19ג'2	תקבולים מדמי ביטוח בריאות
27,082,649	29,422,276	19ג'4	תקבולים עבור השלמת סל בריאות
8,916,651	10,122,400	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד האוצר
1,221,679	1,249,189	8ב'	תקבולים עבור גמלאות שבמימון משרד הביטחון
-	18,609,117	8ד'	תקבולים עבור הקלות באבטלה ומענקי קורונה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ביצוע כספי
62,685,422	84,682,388		סך הכל תקבולים מפעילות עבור אחרים
183,419,118	169,644,891		סך מחזור הפעילות
(62,685,422)	(84,682,388)		בניכוי סכומים שהתקבלו עבור אחרים
120,733,696	84,962,503		סך הכל הכנסות הביטוח הלאומי
הוצאות			
83,762,581	101,026,137	23	גמלאות ותשלומים אחרים
183,574	178,140	24	תמיכות
164,410,400	58,653,500	25, יג'	גידול בקרנות הביטוח
856,262	826,047	26	שכר עבודה והטבות לעובדים
421,150	582,371	27	הנהלה וכלליות
249,633,967	161,266,195		סך הכל הוצאות
(128,900,271)	(76,303,692)		גרעון נטו לשנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על השינויים בגרעון בהון

סה"כ	גירעונות נצברים	קרן הערכה מחדש	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
(455,853,717)	(456,013,151)	159,434	יתרה ליום 1 בינואר 2019
			שינויים במהלך שנת 2019
			הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של
(1,214,322)	(1,214,322)	-	ההתחייבויות בגין זכויות עובדים
(128,900,271)	(128,900,271)	-	גרעון נטו לשנה
(585,968,310)	(586,127,744)	159,434	יתרה ליום 31 בדצמבר 2019
			שינויים במהלך בשנת 2020
			הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של
(229,719)	(229,719)	-	ההתחייבויות בגין זכויות עובדים
(76,303,692)	(76,303,692)	-	גרעון נטו לשנה
(662,501,721)	(662,661,155)	159,434	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוחות על תזרימי המזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת
(128,900,271)	(76,303,692)	גרעון נטו לשנה
		התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת (א)
138,702,930	66,539,490	
		מזומנים נטו שנבעו מפעילות שוטפת (ששימשו לפעילות שוטפת)
9,802,659	(9,764,202)	
		תזרימי מזומנים לפעילות השקעה
(72,009)	(96,125)	רכישת רכוש קבוע
2,101	1,522	תמורה ממכירת רכוש קבוע
(157,002)	(96,229)	עלויות פיתוח תוכנה
4,980	9,860	משיכת פקדונות לזמן ארוך, נטו
13,259,554	13,675,162	פדיון איגרות חוב של ממשלת ישראל
(22,750,000)	(1,300,000)	השקעה באיגרות חוב של ממשלת ישראל
		מזומנים נטו שנבעו מפעילות השקעה (ששימשו לפעילות השקעה)
(9,712,376)	12,194,190	
90,283	2,429,988	עליה במזומנים ושווי מזומנים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

518,697	608,980
608,980	3,038,968

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת השנה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף השנה

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

(א) התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת

הוצאות (הכנסות) שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים

96,312	128,829	פחת והפחתה
(1,082)	(951)	רווח הון
(857)	(717)	ריבית פיקדונות
(25,900,721)	7,391,848	שחיקה (שערוך) והתאמת השקעות באיגרות חוב של ממשלת ישראל לשווי הוגן

שינויים בסעיפי נכסים והתחייבויות

(348,918)	(425,778)	גידול בחייבים דמי ביטוח
(85,063)	(378,763)	גידול בחובות הציבור
1,010,770	401,324	קיטון בחובות ממשלת ישראל
(82,812)	200,785	קיטון (גידול) בחייבים אחרים וריבית לקבל
(98,434)	(166,654)	קיטון בזכויות עובדים בעת פרישה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

22,583	(20,950)	גידול (קיטון) בזכאים אחרים
443,927	702,161	גידול בזכאים לגמלה
7,214	8,379	גידול בהתחייבות בגין קרנות מיועדות
(750,000)	-	קיטון בהתחייבות בגין חסכון ארוך טווח ענף ילדים
164,410,400	58,653,500	גידול בקרנות הביטוח
(20,389)	46,477	גידול (קיטון) בהפרשה לתביעות משפטיות
138,702,930	66,539,490	
<p>(ב) פעולות מהותיות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים</p>		
		הפסדים אקטואריים ממדידה עוקבת של התחייבויות בגין זכויות עובדים כנגד הדוח על השינויים בגרעון בהון
1,214,322	229,719	

הבאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

באורים לדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2020

באור 1 - כללי

א. המוסד לביטוח לאומי הוא תאגיד, כשיר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית. המוסד לביטוח לאומי הוקם בשנת 1954 ופועל מתוקף "חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה-1995".

המוסד לביטוח לאומי נועד להבטיח לאוכלוסיות חלשות ולמשפחות שנקלעו למצוקה זמנית או ממושכת בסיס כלכלי לקיומן. בחוק הביטוח הלאומי ענפים בתחומי ביטוח אזרח ותיק ושארים, אמהות, ילדים, נפגעי עבודה, נכות כללית, נפגעי תאונות, סיעוד, אבטלה, פשיטת רגל ופירוק תאגיד. מלבד מגמלאות בכסף מעניק המוסד לביטוח לאומי שירותי שיקום, הכשרה מקצועית, שירותי סיעוד ועוד.

ב. כמשתקף בדוחות הכספיים, הגרעון הנצבר של הביטוח הלאומי ליום 31 בדצמבר 2020 מסתכם לסך של כ-663 מיליארדי ש"ח, הנובע בעיקרו מהתחייבות הביטוח הלאומי בגין הזכויות העתידיות שנצברו למבוטחים זכאים עד למועד הדוחות הכספיים.

להערכת מינהלת הביטוח הלאומי, ממשלת ישראל תעמיד לביטוח הלאומי את האמצעים הדרושים, ככל שיידרשו, לשם עמידה בהתחייבויותיו על פי כל דין, כפי שיהיה באותה עת, אולם קיים חשש ממשי שממשלת ישראל תפעל לגריעת/הפחתת תשלומי הקצבאות, בכדי להימנע מהצורך להחזר החוב שלה לביטוח הלאומי.

ג. התפרצות נגיף הקורונה

בסוף שנת 2019 התפרץ נגיף הקורונה (COVID-19) בסין והחל להתפשט למדינות נוספות רבות בעולם, כולל ישראל. ביום 11 במרץ 2020 ארגון הבריאות העולמי הכריז על התפרצות נגיף הקורונה כמגיפה עולמית. מגיפה זו הביאה, בשנת 2020 ועד למועד אישור הדוחות הכספיים, לירידה בהיקפי הפעילות הכלכלית באזורים רבים בעולם, כולל בישראל. המדינה והמוסד לביטוח לאומי ממשיכים לעקוב באופן שוטף אחר ההתפתחויות בארץ ובעולם בהקשר זה, בשים לב להנחיות הממשלה המתפרסמות מעת לעת, ובוחנים את השפעות התפשטות הנגיף במישורים שונים מעבר למישור הבריאותי, לרבות במישור הכלכלי, החברתי והארגוני.

בחודש דצמבר 2020 החל במדינת ישראל מבצע חיסונים הדרגתי שנמשך בשנת 2021 ומטרתו חיסון אוכלוסיית ישראל ברת החיסון לצורך בלימת המגיפה בישראל.

להתפשטות נגיף הקורונה בישראל ישנן השלכות רחביות על פעילותה הכלכלית של המדינה ושל המוסד לביטוח לאומי, המשפיעות על התקציב ופעילות כלל משרדי הממשלה והמוסד לביטוח לאומי. בהיבט הפעילות של הביטוח הלאומי, להתפשטות נגיף הקורונה ישנה השפעה על יכולת הביטוח הלאומי לעמוד ביעדים שהוגדרו עבורו ועל הקצאת המשאבים לפעילויות השונות של הביטוח הלאומי.

להלן נושאים עיקריים שהביטוח הלאומי הושפע מהם במהלך ההתמודדות עם מגפת הקורונה, כולל פעילויות שבוצעו שהשפיעו על הדוחות הכספיים של הביטוח הלאומי לשנת 2020:

1. גידול בתשלומי הקצבאות בעיקר אבטלה.
 2. טיפול בתביעות אבטלה ובכללם חל"ת (חופשה ללא תשלום) שגדלו באופן משמעותי בחודשים מרץ-אפריל 2020, דרשו תגבור של עובדי ענף אבטלה מענפי גמלאות אחרים ותחומים אחרים בביטוח הלאומי כמו: כספים, חקירות, מוקד טלפוני וכדומה.
 3. קיטון בהכנסות הביטוח הלאומי, הן מהציבור והן מהאוצר (לפי סעיף 32 בחוק הביטוח הלאומי). במקביל גידול משמעותי בפעולות שבוצעו על ידי הביטוח הלאומי עבור הממשלה כדוגמת הקלות משמעותיות באבטלה ובמענקים מסוגים שונים, כחלק מתקצוב ייעודי של ממשלת ישראל להתמודדות עם הקורונה.
 4. קיטון בהשקעות הביטוח הלאומי באגרות החוב של ממשלת ישראל. ההשקעה בשנת 2020 עמדה על סך של 1.3 מיליארד ש"ח בלבד, לעומת סך של כ- 21.5 מיליארד ש"ח שתוכננו להשקעה, על פי התחזית טרום הקורונה לשנת 2020. כספים אלו הופנו לעמידה בתשלום הקצבאות שגדלו ולקיטון בהכנסות.
 5. גידול ביתרות המזומנים בחשבונות הבנק של הביטוח הלאומי.
 6. הותאמה קבלת הקהל בסניפים להנחיות משרד הבריאות ואגף הביטחון בביטוח הלאומי, והורחבו מתן השירותים למבוטחים באמצעות שירותי המוקדים הטלפונים ושירותי האינטרנט של הביטוח הלאומי.
 7. הייתה עצירה תחומה בזמנים של שליחת מכתבי חוב למבוטחים ופעולות אכיפה וחקירה אקטיביות.
- יצוין כי קיימות השפעות נוספות של משבר הקורונה על פעילות הביטוח הלאומי והקצאת המשאבים בשנת הדוחות.
- להערכת הביטוח הלאומי, מאחר ומדובר באירוע משמעותי ומתפתח, להמשך התפשטות הנגיף או בלימתו עשויות להיות השפעות נוספות, לרבות השפעות מהותיות, בהיבטים האמורים לעיל ואף בהיבטים נוספים.
- נושא מהותי שישפיע על פעילות הביטוח הלאומי כתוצאה מהתמשכות הטיפול באבטלה שנגרם ממשבר הקורונה בשנת 2021, עד למועד אישור הדוחות הכספיים. על פי כללי ההקלות שנקבעו בתקנות שעת חירום, נכון לכתבת הדוח עד ה- 30 ביוני 2021, עיקר ההוצאה הזו הינה על חשבון משרד האוצר.

ד. הגדרות

הביטוח הלאומי	-	המוסד לביטוח לאומי.
החוק	-	חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), התשנ"ה - 1995.
מטבע הדיווח	-	הוא המטבע המשמש בהצגת הדוחות הכספיים.
מדד	-	מדד המחירים לצרכן המתפרסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.
צדדים קשורים	-	כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
אנשי מפתח בהנהלה	-	כמשמעותם בתקן חשבונאות ממשלתי מספר 20.
שווי הוגן	-	הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת.

א. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

(1) הצהרה לגבי יישום תקני חשבונאות ממשלתיים

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לתקני חשבונאות ממשלתיים ובכפוף למדיניות מינהלת הביטוח הלאומי כמפורט להלן. תקנים אלה מפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ממשלתית ומבוססים על תקני חשבונאות בינלאומיים למגזר הציבורי (IPSAS) המפורסמים על ידי הוועדה הבינלאומית לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB). הביטוח הלאומי מאמץ את הוראות התכ"ם בהתאם לשינויים המחייבים.

הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על ידי מינהלת הביטוח הלאומי ביום 1 ביוני 2021.

(2) בסיס המדידה ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים

הדוחות הכספיים נערכו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט נכסים והתחייבויות שונים המוצגים על בסיס מדידה אחר, כמפורט בבאורים לדוחות הכספיים. עיקרי המדיניות החשבונאית המתוארים להלן, יושמו באופן עקבי ביחס לכל השנים המוצגות, אלא אם צוין אחרת.

(3) שימוש באומדנים ושיקול דעת

בעת הכנתם של הדוחות הכספיים, עריכתם והצגתם על פי כללי החשבונאות המקובלים, נדרשת מינהלת הביטוח הלאומי להשתמש בשיקול דעת, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות החשבונאית ועל סכומים של נכסים והתחייבויות. מעצם טיבם של אומדנים והנחות, התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים, נדרשת מינהלת הביטוח הלאומי להניח הנחות באשר לנסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית. בשיקול הדעת בקביעת האומדנים, מתבססת ההנהלה על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים, וכן על הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן.

האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

להלן מידע בדבר הנחות שהניח הביטוח הלאומי לגבי העתיד וגורמים עיקריים אחרים לחוסר ודאות בקשר לאומדנים, שקיים סיכון משמעותי שתוצאתם תהייה תיאום מהותי לערכים בספרים של נכסים והתחייבויות במהלך שנת הכספים הבאה:

א. איגרות חוב של ממשלת ישראל -

איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהוונים שינבעו לביטוח הלאומי במהלך חיי איגרות החוב. שיעור ההיוון המשמש בחישוב הינו בהתאם לווקטור ריביות של איגרות חוב תלוש אפס. שינוי בשיעור ההיוון לאור השינוי בווקטור כאמור, עשוי להשפיע על ערכן של איגרות החוב המוצגות בדוחות הכספיים.

ב. יישום מודל הערכה מחדש של רכוש קבוע -

החל משנת 2012 המבנים מוצגים על בסיס שווים ההוגן, כאשר שינויים בשווים ההוגן נזקפים לדוח על השינויים בגרעון בהון.

לצורך קביעת השווי ההוגן מתבסס הביטוח הלאומי על הערכות שווי המבוצעות על ידי שמאיי מקרקעין חיצוניים בלתי תלויים בעלי ידע, ניסיון ומומחיות נדרשים. הערכות השווי נקבעות לפי שיטות הערכה מקובלת לנכסי נדל"ן. השמאות האחרונה בוצעה בשנת 2016.

ג. התחייבויות בגין זכויות עובדים -

התחייבויות בגין זכויות עובדים מבוססות על מספר רב של נתונים, תוך שימוש בטכניקות הערכה אקטואריות. חישוב ההתחייבויות כרוך בקביעת הנחות, בין השאר לגבי שיעורי ההיוון, שיעורי תשואה צפויים, שיעור עליית השכר, שיעורי תחלופת עובדים והנחות שונות נוספות. קיימת אי-ודאות מהותית בגין הנחות אלו ושינויים בהן עשויים להביא לגידול או קיטון בערכן של ההתחייבויות בספרים. ראה גם באור 15.

ד. קרנות הביטוח -

קרנות הביטוח מבוססות על אומדני התחייבויות אקטואריות של ענפי הביטוח: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד כלפי מבטחים, שלגביהם נוצרה עלית זכאות לתאריך הדיווח. שינוי בהנחות אקטואריות עשויים להשפיע באופן מהותי על ערכן של ההתחייבויות. ראה גם באור 16.

ה. הפרשה לתביעות משפטיות והתחייבויות תלויות -

בהסתמך על חוות דעתם של היועצים המשפטיים של הביטוח הלאומי, נקבעים סיכויי תביעות משפטיות שהוגשו כנגד הביטוח הלאומי, במידת האפשר, ועל פיהם נאמד הסכום אותו יש לכלול כהפרשה בדוחות הכספיים. הערכות אלה מתבססות על מיטב שיפוטם המקצועי, בהתחשב בשלב בו מצויים ההליכים וכן על ניסיון העבר. תוצאות התביעות בפועל עלולות להיות שונות מהערכות אלה דבר שעשוי לגרום לביטול או יצירת הפרשה בגין תביעה. ראה גם באור 17 ו-18.

(4) תקופת המחזור התפעולי

תקופת המחזור התפעולי של הביטוח הלאומי הינו שנה. לפיכך, הנכסים השוטפים וההתחייבויות השוטפות כוללים פריטים המיועדים והצפויים להתממש בתקופת המחזור התפעולי העוקבת.

ב. הצמדה

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד המחירים לצרכן נכללו לפי המדד המתאים לגבי כל נכס או התחייבות.

פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי השינוי בתקופת הדוח:

31 בדצמבר 2018	31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
100.2	100.8	100.1	מדד המחירים לצרכן - בגין (על בסיס 2018)
100.5	100.8	100.2	מדד המחירים לצרכן - ידוע (על בסיס 2018)

שעור השינוי באחוזים

2018	2019	2020	
0.79	0.60	(0.7)	מדד המחירים לצרכן - בגין
1.20	0.30	(0.6)	מדד המחירים לצרכן - ידוע

ג. מזומנים ושוי מזומנים

מזומנים ושוי מזומנים כוללים יתרות מזומנים הניתנים לשימוש מידי ופיקדונות לפי דרישה. שוי מזומנים כוללים השקעות לזמן קצר אשר משך הזמן ממועד ההפקדה המקורי ועד למועד הפדיון הינו עד 3 חודשים, ברמת נזילות גבוהה אשר ניתנות להמרה בנקל לסכומים ידועים של מזומנים ואשר חשופות לסיכון בלתי משמעותי של שינויים בשווי. שוי מזומנים כוללים, בין היתר, פיקדונות לזמן קצר שהופקדו בבנק ישראל או בבנקים אחרים, אשר מקיימים את הקריטריונים לעיל.

ד. הפרשה לחובות מסופקים

ההפרשה לחובות מסופקים מחושבת בשיעור מסוים מסכום החובות בהתאם לאומדנים המחושבים לפי סוג החוב. השיעור נקבע על בסיס הערכת מנהלת הביטוח הלאומי המתבססת על ניסיון העבר. על פי הערכת מנהלת הביטוח הלאומי ההפרשה משקפת בצורה נאותה את ההפסד הגלום בחובות שגבייתם מוטלת בספק.

ה. הפרשות

הפרשות מוכרות בדוחות הכספיים כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת לביטוח הלאומי מחויבות קיימת (משפטית או משתמעת) בהווה כתוצאה מאירועי העבר, צפוי שיידרש תזרים שלילי של משאבים המגלמים הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות כדי לסלקה וניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות.

הסכום המוכר כהפרשה, הינו האומדן הטוב ביותר של הוצאה הנדרשת לסילוק המחויבות הקיימת במועד הדיווח. כאשר ההשפעה של ערך הזמן הינה מהותית, סכום ההפרשה יימדד לפי הערך הנוכחי של היציאות החזויות לסילוק המחויבות. הערך בספרים של ההפרשה מותאם בכל תקופה על מנת לשקף את חלוף הזמן. סכום התיאום מוכר כהוצאות ריבית.

הביטוח הלאומי מכיר בהשבה כאשר, ורק כאשר, קרוב לוודאי שההשבה תתקבל אם הביטוח הלאומי יסלק את המחויבות. ההשבה תטופל כנכס נפרד. הסכום שמוכר בגין ההשבה אינו עולה על סכום ההפרשה.

1. תביעות משפטיות

הפרשה בגין תביעות מוכרת כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: לביטוח הלאומי קיימת מחויבות משפטית בהווה או מחויבות משתמעת כתוצאה מאירוע שהתרחש בעבר, יותר סביר מאשר לא (more likely than not) כי הביטוח הלאומי יידרש למשאביו הכלכליים לסילוק המחויבות וניתן לאמוד את המחויבות באופן מהימן. כאשר השפעת ערך הזמן מהותית, נמדדת ההפרשה בהתאם לערכה הנוכחי.

2. איגרות חוב של ממשלת ישראל

איגרות החוב מהוות חלק ממקורות הביטוח הלאומי לכיסוי קרנות הביטוח. בהתאם לכך ובמקביל לבסיס ההערכה של קרנות הביטוח (ראה באורים 9 ו-16) מוצגות איגרות החוב בהתאם לתזרימי המזומנים המהווים, שינבעו לביטוח הלאומי במהלך תקופת איגרות החוב.

ח. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

רכוש קבוע מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין לרכישת רכוש קבוע או להקמתו לשם הבאתו למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר עבודה ישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה. כאשר נכס מתקבל ללא עלות או בעלות סמלית, עלותו היא שוויו ההוגן במועד קבלתו.

עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד המקושר אליו, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה.

עלות הנכסים אשר במימון רכישתם השתתפו גורמי חוץ מוצגת לאחר ניכוי סכום ההשתתפות.

חלקי חילוף, ציוד עזר וציוד גיבוי מסווגים כרכוש קבוע כאשר הם עומדים בהגדרת רכוש קבוע בהתאם לתקן חשבונאות ממשלתי 17, אחרת הם מסווגים כמלאי.

כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים של הרכוש הקבוע.

בתקופות שלאחר ההכרה הראשונה פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי עלותם בניכוי פחת שנצבר ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו.

החל משנת 2012 המבנים מוצגים לפי מודל הערכה מחדש (שווי הוגן במועד ההערכה מחדש), בניכוי פחת שנצבר לאחר מכן ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו לאחר מכן.

במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני הביטוח הלאומי, אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

הערכות השווי של המבנים בשנת 2012 נעשו על ידי מערכי שווי מקצועיים בלתי תלויים. העלייה בערך המבנים כתוצאה מהערכה מחדש, נזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון. קרן הערכה מחדש תיזקף לעודפים בעת מימוש הנכסים אליהם היא מתייחסת.

רווח או הפסד הנובע מגריעת פריט רכוש קבוע ייקבע כהפרש בין התמורה נטו מהמימוש, אם קיימת, לבין הערך בספרים של הפריט, וירשם בסעיף הכנסות אחרות או הוצאות אחרות, לפי העניין, בדוח על הביצוע הכספי.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של אותו פריט, אם צפוי כי התועלת הכלכלית העתידית או פוטנציאל השירות הגלומים בפריט תזרום לביטוח הלאומי וכי עלותו ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של החלק שהוחלף נגרע.

עלויות תחזוקה שוטפות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר שלו.

נכס מופחת כאשר הוא זמין לשימוש, דהיינו כאשר הוא הגיע למיקום ולמצב הדרושים לצורך הפעלתו באופן שבו התכוונה ההנהלה.

פחת נזקף לדוח על הביצוע הכספי (אלא אם נכלל בערך בספרים של נכס אחר), לפי שיטת הקו הישר על פי אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק משמעותי מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה

זאת משקפת את דפוס צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות או את פוטנציאל השירות הגלומים בנכס. נכסים חכורים בחכירה מימונית, לרבות קרקעות ושיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה או השכירות לבין אורך החיים השימושי של הנכס, אלא אם צפוי באופן סביר שהביטוח הלאומי יקבל בעלות על הנכס בתום תקופת החכירה. קרקעות בבעלות אינן מופחתות.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

מבנים	-	50 שנה
שיפורים במושכר	-	10 שנים
מחשבים וציוד הקפי	-	3-5 שנים
ריהוט וציוד משרדי	-	כ- 16 שנה
כלי רכב	-	כ- 6 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי.

ט. נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

נכס בלתי מוחשי הינו נכס לא כספי, הניתן לזיהוי וחסר מהות פיזית. נכס ניתן לזיהוי אם הוא ניתן להפרדה או שנובע מהסדרים מחייבים (לרבות זכויות חוזיות או זכויות משפטיות אחרות), וזאת מבלי להתחשב אם זכויות אלה ניתנות להעברה או ניתנות להפרדה מהישות או מזכויות וממחויבויות אחרות.

הכרה לראשונה

נכס בלתי מוחשי שנרכש על ידי הביטוח הלאומי, מוכר לראשונה לפי עלות, לרבות עלויות שניתן ליחסן במישרין להכנת הנכס הבלתי מוחשי לשימוש המיועד. יציאה בגין פריט בלתי מוחשי שהוכרה לראשונה כהוצאה, אינה מוכרת כחלק מהעלות של נכס בלתי מוחשי במועד מאוחר יותר.

מחקר ופיתוח

היציאות הקשורות בפעילויות מחקר המבוצעות במטרה לרכוש ידע והבנה מדעיים או טכניים חדשים, נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

פעילויות פיתוח קשורות בתכנית לייצור מוצרים, לרבות פיתוח תוכנות, או תהליכים חדשים או לשיפור משמעותי של מוצרים ופיתוח תוכנות או תהליכים קיימים. עלויות בגין פעילויות פיתוח אלו מוכרות כנכס בלתי מוחשי אם ורק אם: ניתן למדוד באופן מהימן את עלויות הפיתוח; המוצר או התהליך ישימים מבחינה טכנית ומסחרית; צפויה הטבה כלכלית עתידית או פוטנציאל שירות עתידית

מהמוצר ולביטוח הלאומי כוונה, יכולת ומקורות מספיקים על מנת להשלים את הפיתוח ולהשתמש בנכס או למכרו.

עלויות שהוכרו כנכס בלתי מוחשי בגין פעילויות הפיתוח כוללות את עלות החומרים, שכר עבודה ישיר, הוצאות תקורה שניתן לייחסן ישירות להכנת הנכס לשימוש המיועד ועלויות אשראי שהווננו. עלויות אחרות בגין פעילויות פיתוח נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

מדידה עוקבת

נכס בלתי מוחשי מוצג לפי עלות בניכוי כל הפחתה שנצברה ובניכוי הפסדים מירידת ערך שנצברו. עלויות עוקבות מוכרות כנכס בלתי מוחשי אך ורק כאשר הן מגדילות את ההטבה הכלכלית העתידית הגלומה בנכס בגינו הן הוצאו, יתר העלויות נזקפות לדוח על הביצוע הכספי עם התהוותן.

הפחתה

סכום בר פחת של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר מוקצה באופן שיטתי על פני אורך חייו השימושיים לפי שיטת הקו הישר. הוצאות ההפחתה מוכרות כהוצאות בדוח על הביצוע הכספי, אלא אם הן נכללות בערך בספרים של נכס אחר. מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים לפחות אחת לשנה לירידת ערך.

נכסים בלתי מוחשיים אשר נוצרים במוסד אינם מופחתים באופן שיטתי כל עוד הם אינם זמינים לשימוש. לפיכך, נכסים בלתי מוחשיים אלו, כגון עלויות פיתוח, נבחנים לירידת ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הם הופכים להיות זמינים לשימוש.

אומדן אורך החיים השימושיים לתקופה השוטפת ולתקופת ההשוואה הינו כדלקמן:

תוכנה ופרויקטי מחשוב - 5-15 שנים

האומדנים בדבר שיטת הפחת, אורך החיים השימושי וערך השייר נבחנים מחדש בכל שנת דיווח. שינויים, ככל שישנם, מטופלים כשינוי אומדן חשבונאי. הביטוח הלאומי בוחן את אומדן אורך החיים השימושי של נכס בלתי מוחשי שאינו מופחת לפחות מדי שנה על מנת לקבוע האם האירועים והנסיבות ממשיכים לתמוך בקביעה כי לנכס הבלתי מוחשי אורך חיים בלתי מוגדר.

י. זכאים לגמלה

הזכאויות לגמלה למבוטחים מחושבות על ידי אקטואר הביטוח הלאומי עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח ובגין השנים הקודמות לה וטרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

הזכאויות לגמלה חושבו בגין קצבאות המשולמות לפי חוק הביטוח הלאומי בלבד.

יא. תמיכות, העברות והקצבות

תמיכות הן הטבות לרווחת הציבור המסופקות על ידי הביטוח הלאומי, שעבורן הוא אינו מקבל תמורה ישירה ממקבלי אותן הטבות, השווה בקירוב לערכם והשירותים שסופקו.

תמיכות המקיימות את התנאים שלהלן, מוכרות כהוצאות במהלך תקופת הדיווח:

1. התקיימו תנאי הזכאות לקבלת התמיכה במהלך תקופת הדיווח.

2. סכום ההוצאה ניתן למדידה באופן מהימן.

תמיכות נרשמות כהתחייבות בדוחות הכספיים בתקופה בה התרחשו אירועים שיצרו את התמיכה, כל עוד מתקיימים כל אלה:

1. לביטוח הלאומי יש מחויבות קיימת בגין תמיכה כתוצאה מאירוע מהעבר

2. צפוי כי יידרש תזרים של משאבים החוצה בגין המחויבות וכן,

3. ניתן לאמוד את סכום התמיכה באופן מהימן.

הסוגים העיקריים של תמיכות הניתנות על ידי המשרד הם:

תמיכות בגין קרנות מיועדות

התחייבויות אלה מתייחסות לפעולות בקרנות באמצעותן מממן הביטוח הלאומי על פי החוק פעולות מיוחדות בתחומים - שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה פעולות מיוחדות ופיתוח שירותים לילדים בסיכון.

ההתחייבויות הן בגין הסכמים שנחתמו עם הביטוח הלאומי ואשר מחייבים אותו בתשלומים העומדים לפרעון לאחר תאריך הדוח על המצב הכספי.

השינוי בהתחייבויות נזקף להוצאות תמיכות בדוחות על הביצוע הכספי.

י.ב. התחייבויות בגין זכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו

התחייבויות הביטוח הלאומי בגין פנסיה תקציבית וצוברת מחושבות תוך שימוש בהערכות אקטואריות על ידי אקטואר הביטוח הלאומי.

החל משנת 2019, רווחים או הפסדים אקטואריים הנובעים ממדידה עוקבת של ההתחייבות האקטוארית בגין פנסיה תקציבית, נזקפים ישירות לדוח על הגרעון בהון. העדכון לא בוצע בדרך של הצגה מחדש של הדוחות הכספיים עקב חוסר מהותיות.

התחייבויות בשל סיום יחסי עובד מעביד, באשר לעובדים שאינם נכללים בפנסיה תקציבית, מחושבות בהתאם לתנאי העסקה של אותם עובדים.

ההתחייבויות בגין ימי חופשה וימי מחלה שלא נוצלו על ידי העובדים מכוסות על ידי הפרשות בדוחות הכספיים. חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות אלה חושב על פי השיעור הממוצע של השתתפותו בהוצאות המינהל ונרשם במסגרת נכסי הביטוח הלאומי.

י.ג. קרנות הביטוח

קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח לתאריך הדוח על המצב הכספי כלפי אלה מהמבוטחים או תלויים, שלגביהם נוצרה עד ליום הדוח על המצב הכספי עילה לזכאות ואף אם טרם הוגשה בקשה לגמלה.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות הביטוח הלאומי הנובעות מייחולי המבוטחים לגמלאות שב"תהליך הרכישה". מאידך אין הדוח על המצב הכספי כולל בצד הנכסים את ייחולי הביטוח הלאומי להכנסות מדמי ביטוח שהמבוטחים יהיו חייבים בעתיד בעד השנים שלאחר שנת הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי הביטוח הלאומי כענפים ארוכי מועד. הביטוח הלאומי אינו מחשב קרן בענף ילדים. כמו כן הביטוח הלאומי אינו נוהג לחשב קרנות בענפים שהוגדרו על ידו כקצרי מועד.

קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר הביטוח הלאומי (ראה באור 16).

תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 - הטבות סוציאליות

בחודש ינואר 2019, פרסם המוסד הבינלאומי לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB) את תקן דיווח כספי למגזר הציבורי מספר 42 בדבר הטבות סוציאליות - (Social Benefits) (להלן - IPSAS 42 או התקן).

התקן קובע את הטיפול החשבונאי - הכרה, מדידה, הצגה וגילוי של התחייבויות בגין קרנות הביטוח בגופים של ביטוח סוציאלי.

התקן כולל שתי גישות להכרה ולמדידה של הטבות סוציאליות:

1. גישת האירוע המחייב (Obligating event approach)

בהתאם לגישה זו, שהינה הגישה הכללית בתקן, ישות תכיר בהתחייבות ובהוצאה בגין תכניות להטבות סוציאליות כאשר:

א. ליישות קיימת מחויבות נוכחית שנובעת מאירוע מהעבר ליציאת משאבים.

ב. המחויבות יכולה להימדד בדרך שמקיימת את המאפיינים האיכותיים.

בהתאם לגישה זו ההתחייבות וההוצאה יוכרו בגין הזכאות לקבלת התשלום הבא בלבד. כך למשל, בתכניות בהן משולם סכום חודשי על בסיס עמידה בתנאי הזכאות במועד שחלף, ההתחייבות תייצג את התשלום שהישות צופה לשלם בחודש העוקב בלבד.

הוראות מעבר - על פי גישה זו יישום התקן ייעשה באופן רטרואספקטיבי.

2. גישת חוזה הביטוח (Insurance approach)

בהתאם לגישה זו ישות מכירה בנכסים, התחייבות, הכנסות והוצאות המתייחסים לתכניות להטבות סוציאליות, בדרך של הקשה לדרישות של תקנים בינלאומיים ואחרים הדנים בחוזי ביטוח.

ישות רשאית ליישם גישה זו, אך אינה מחוייבת, רק כאשר:

א. התכנית מיועדת להיות ממומנת במלואה באמצעות הפקדות.

ב. קיימות ראיות לכך שהישות מנהלת את התכנית באופן זהה למנפיק של חוזי ביטוח, לרבות הערכה של הביצוע הכספי ושל המצב הכספי של התכנית על בסיס מתמשך.

הוראות מעבר - על פי גישה זו על הישות ליישם את הוראות המעבר בתקנים הבינלאומיים הדנים בחוזי ביטוח.

התקן מונה את דרישות הגילוי לכל אחת מהגישות.

התקן ייושם בתקופות שנתיות המתחילות ב-1 בינואר 2022. בעקבות התפרצות נגיף הקורונה נדחה יישום התקן על ידי המוסד הבינלאומי לתקני חשבונאות למגזר הציבורי (IPSASB), לשנת הכספים 2023. אימוץ מוקדם אפשרי.

הביטוח הלאומי בוחן את השלכות התקן על הדוחות הכספיים. במסגרת הבחינה כאמור, שוקלת מנהלת הביטוח הלאומי את מדיניותה באשר לאופן חישוב הקרנות בכל אחד מענפי הביטוח. נעשה מיפוי של הגמלאות השונות והטיפול הנדרש לכל אחת מהן במסגרת תחולת התקן. ליישום התקן צפויה להיות השפעה מהותית על הדוחות הכספיים ועל סעיף קרנות הביטוח העומד כיום על סך של כ-945 מיליארדי ש"ח. לעניין לוחות הזמנים ליישום התקן יש כוונה לעמוד בלוחות הזמנים שנקבעו בתקינה, ככל ויהיה ניתן לעשות אימוץ מוקדם הנושא יובא לדיון והחלטה במינהלת הביטוח הלאומי.

י. פעילות עבור אחרים

דמי ביטוח בריאות -

ב-1 בינואר 1995 נכנס לתוקף חוק ביטוח בריאות ממלכתי. ממועד תחולת החוק מנועות קופות החולים לגבות דמי ביטוח לכיסוי סל הבריאות. על פי סעיף 15 לחוק הבריאות גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי מהעובדים השכירים והלא

שכירים, ואילו ממקבלי הגמלאות גובה הביטוח הלאומי את דמי ביטוח הבריאות ישירות מהקצבה. כמו כן, השלמת מימון סל הבריאות מועברת אף היא ממשרד הבריאות לביטוח הלאומי.

הביטוח הלאומי מחלק את כספי דמי ביטוח הבריאות שגבה יחד עם כספי השלמת הסל לקופות החולים על פי נוסחת הקפיטציה שנקבעה בחוק הבריאות.

גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים -

הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלו ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הביטחון.

פעילות עבור אחרים מוצגת בדוחות הכספיים על בסיס מזומן בהתאם לתשלומים שבוצעו בפועל בשנת הדוח ולא על בסיס מצטבר, מאחר ופעילות זו אינה נכללת בחוק הביטוח הלאומי. ראה גם באור 8.ב.

טו. הכרה בהכנסות מעסקאות שאינן חליפין

עסקאות שאינן חליפין הן עסקאות שאינן כוללות חליפין של ערכים, השווים קירוב זה לזה, בין הצדדים לעסקה.

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין כוללות את סוגי ההכנסות הבאות:

(1) מסים - הכנסות מדמי ביטוח

סכומים שהביטוח הלאומי גובה כדמי ביטוח מכוח חוקים ו/או תקנות למעט סכומים שהביטוח הלאומי גובה עבור גורמים אחרים. ההכנסות מדמי ביטוח שהוכרו בדוחות הכספיים אינן כוללות קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרות חוק למעט קנסות וקביעות המוטלים מכוח חוק הביטוח הלאומי. הכנסות בגין דמי ביטוח אשר הוכרו בדוחות הכספיים הינם חובות המס הוודאיים, אשר בגינם קיימת יכולת גבייה.

(2) העברות

העברות הינן הכנסות מעסקאות שאינן חליפין, שאינן מסים או תקציב. הכנסות מהעברות כוללות: סיוע מחו"ל שנוצל, תרומות, מתנות, קנסות או עונשים אחרים המוטלים עקב הפרת חוק ועוד.

נכס הנוצר כתוצאה מעסק שאינה חליפין נמדד בעת ההכרה לראשונה לפי שווי ההוגן במועד הרכישה. הכנסות מעסקאות שאינן חליפין מוכרות בגובה הנכס שהוכר בגין אותה עסקה, בניכוי כל התחייבות שהוכרה. כאשר ההתחייבות מוקטנת במועד מאוחר יותר, בשל התרחשותו של אירוע מס או עקב התקיימותו של תנאי, סכום הקטנת ההתחייבות מוכרת כהכנסות.

בהתאם לכך, הכנסות מעסקאות שאינן חליפין נכללות בדוחות על הביצוע הכספי כמפורט להלן:

(א) מסים - הכנסות דמי ביטוח

(1) הכנסות דמי ביטוח נרשמות על בסיס מצטבר כמפורט להלן:

- הכנסות ממעסיקים בגין עובדים שכירים - על פי דיווחי המעסיקים בהתאם לשכר העובדים.

כאשר לא התקבל דיווח נרשם החיוב על פי קביעת הביטוח הלאומי.

- הכנסות מלא שכירים - על פי חיובי הביטוח הלאומי בהתאם לשומת המס האחרונה של המבוטח או בהתאם לשיעור המינימלי הקבוע בחוק.

(2) הכנסות דמי ביטוח מוצגות בתוספת שיפוי מהאוצר כמפורט להלן:

- על פי הוראות סעיף 32 (ג1) לחוק (בתוקף מילוי 2002), מקציב האוצר לביטוח הלאומי מדי חודש סכומים בשעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה הביטוח הלאומי ממעסיקים ומעובדים לא שכירים בחודש שלגביו מחושב התשלום. החל משנת 2003 מתקבל שפוי האוצר רק על פי הוראות סעיף 32 (ג1).

(3) דיווחי המעסיקים וחיובי הלא שכירים כוללים דמי ביטוח לאומי ודמי ביטוח בריאות. הכנסות מדמי ביטוח כוללות הכנסות בגין ביטוח לאומי בלבד.

(ב) העברות - השתתפות תקציב המדינה

הכנסות מהשתתפות תקציב המדינה נרשמות על בסיס מצטבר. אופן חישוב הקצבת משרד האוצר הינו כדלהלן:

(1) בכל ענפי הביטוח -

הקצבה לפי סעיף 32(א)- שיעור הקצבה אחיד, כאחוז מהתקבולים שגבה הביטוח הלאומי בכל ענפי הביטוח כקבוע בלוח י' ומתשלומי משרד האוצר לפי סעיף 32(ג1). בשנת 2020 שיעור ההקצבה המשוקלל עמד על 55.758% (בשנת 2019 - 56.06%).

(2) בענף אימהות -

הקצבה לפי סעיף 32(ג2)- משרד האוצר ישפה את הביטוח הלאומי על מלא ההוצאות שהוציא בגין מענק אשפוז.

(3) בענפים אזרח ותיק ושארם וסיעוד -

על פי סעיף 32(ז), ישפה משרד האוצר את הביטוח הלאומי בעבור גידול באוכלוסיות אזרח ותיק ושארם וסיעוד (להלן - "המקדם הדמוגרפי"). על פי המקדם הדמוגרפי,

השיפוי יחושב כמכפלה בין הפרש השיעורים בגידול האוכלוסיות לאוכלוסייה הכללית, לבין סך קצבאות אזרח ותיק ושארים וסיעוד ששולמו.

ט. הכרה בהכנסות מעסקאות חליפין

(1) הכנסות ממכירת סחורות

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין ורכבים) במהלך העסקים הרגיל נמדדות על פי השווי ההוגן של התמורה שהתקבלה או התמורה שיש זכאות לקבלה, בניכוי הנחות מסחריות והנחות כמות. במקרים בהם תקופת האשראי היא קצרה ומהווה את האשראי המקובל בענף התמורה העתידית אינה מהוונת.

במקרים בהם תקופת האשראי חורגת מהמקובל בענף, הביטוח הלאומי מכיר בתמורה העתידית כאשר היא מהוונת תוך שימוש בריבית הסיכון של הלקוח. ההפרש בין השווי ההוגן והסכום הנקוב של התמורה העתידית מוכר כהכנסת ריבית על פני תקופת האשראי.

הכנסות ממכירת סחורות (כולל מקרקעין) מוכרות כאשר מתקיימים התנאים הבאים במצטבר: קיימת ראייה משכנעת (בדרך כלל ביצוע של הסכם מכירה) שהסיכונים והתשואות המשמעותיים הועברו לקונה, אין לביטוח הלאומי מעורבות נמשכת עם הסחורה, צפויות הטבות כלכליות או פוטנציאל שירות בגין העסקה וסכומי ההכנסות והעלויות בגין העסקה ניתנים למדידה באופן מהימן.

(2) הכנסות מריבית

מוכרות לפי שיטת הריבית האפקטיבית.

י. גמלאות ותשלומים אחרים

גמלאות ותשלומים אחרים כוללים הוצאות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי משרד האוצר על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

תשלומים בעין כוללים בעיקר תשלומים לספקי שירותי סיעוד, הוצאות בגין שיקום, סיוע משפטי, דמי קבורה, הוצאות ריפוי נפגעי עבודה והסעת יולדות.

תשלומים אחרים על פי חוק כוללים בעיקר הוצאות בגין מפעלים מיוחדים, מחקרים (סעיף 36 לחוק), הקרן לפיתוח שירותים לנכים (סעיף 220 לחוק), פעולות למניעת תאונות (סעיף 36 לחוק), שיפוי שירות התעסוקה (סעיף 30 לחוק), פיתוח שירותי סיעוד (סעיף 237 לחוק), פעולות מיוחדות למניעת תאונות בעבודה (סעיף 149 לחוק) ופיתוח שירותים לילדים בסיכון (סעיף 74א לחוק).

יח. הטבות לעובדים

(1) התחייבויות בגין הטבות לעובדים לזמן קצר:

הטבות לעובדים לזמן קצר כוללות משכורות, ימי חופשה, מחלה, הבראה והפקדות לביטוח לאומי ומוכרות כהוצאות עם מתן השירותים. כאשר לביטוח הלאומי קמה מחויבות משפטית או משתמעת, שניתנת לאמידה מהימנה, למתן מענקים לעובדים, הביטוח הלאומי מכיר בהתחייבות זו במועד בה קמה ההתחייבות.

(2) התחייבויות בגין סיום יחסי עובד מעביד, נטו: עבור כל התחייבויות הביטוח הלאומי בשל סיום יחסי עובד מעביד נרשמות התחייבויות מתאימות על פי דין, הסכם, נוהג וציפיות הנהלת הביטוח הלאומי.

י.ט. הוצאות הנהלה וכלליות

(1) הוצאות הנהלה וכלליות הן הוצאות תפעוליות הכרוכות בביצוע הפעילות השוטפת של הביטוח הלאומי, ונרשמות על בסיס המצטבר.

(2) הוצאות הנהלה וכלליות מוצגות בניכוי חלקן היחסי של הממשלה וקופות החולים, הנובע מביצוע חוקים שונים בדבר מתן גמלאות ומביצוע חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד - 1994 (להלן: חוק ביטוח בריאות), כמפורט להלן:

(א) על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות כפי שהיו בפועל, הנובעות מביצוע הסכמים בדבר מתן גמלאות בשיעור הקבוע בחוק.

(ב) על פי הוראות סעיף 15(ג) לחוק ביטוח בריאות, נושאות קופות החולים בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות בשיעור שנקבע בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (הוצאות הביטוח הלאומי), התשנ"ה - 1995.

השתתפות קופות החולים מוגבלת לתקרה של 0.5% מתקבולי דמי ביטוח בריאות (לא כולל הוצאות שמיוחסות באופן ישיר).

כ. מגזרים

מגזר הוא פעילות הניתנת להבחנה או קבוצת פעילויות הניתנות להבחנה של הביטוח הלאומי, העשויות להניב הכנסות ובגינן עשויות להתהוות לו הוצאות ואשר התוצאות שלו נסקרות באופן סדיר על ידי מקבלי החלטות והמנהלה של הביטוח הלאומי, על מנת לאפשר להם לעמוד באחריותם הניהולית, להעריך את ביצועי העבר של הביטוח הלאומי בהשגת מטרותיו ולקבל החלטות בדבר הקצאת משאבים של הביטוח הלאומי בעתיד.

באור 3 - מזומנים ושוי מזומנים

הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
583,223	2,999,130	בבנק ישראל
24,889	38,416	בבנק הדואר
868	1,422	בבנקים אחרים
608,980	3,038,968	

באור 4 - חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין - דמי ביטוח

א. הרכב דמי ביטוח לאומי

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		מעסיקים, נטו (ב. להלן)
3,748,062	3,988,926	מעסיקים פעילים (ג. להלן)
(122,359)	(215,296)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
3,625,703	3,773,630	
		מעסיקים שאינם פעילים (ד. להלן)
363,790	315,664	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
(238,932)	(213,886)	
124,858	101,778	
3,750,561	3,875,408	סה"כ מעסיקים, נטו
		לא שכירים, נטו
1,963,938	1,984,375	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
(642,715)	(644,826)	
1,321,223	1,339,549	סה"כ לא שכירים, נטו
		חוב דמי ביטוח המוסדר על ידי כרטיסי אשראי
266,370	646,997	
440,453	343,306	המחאות לגביה
882	7	חובות דמי ביטוח אחרים

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
-------------------	-------------------

סה"כ חייבים בגין עסקאות שאינן חליפין

5,779,489	6,205,267	דמי ביטוח
-----------	-----------	-----------

- ב. יתרות הזכות קוזזו מיתרות החובה. הסכומים כוללים הפרשי הצמדה וקנסות על פיגור בתשלום דמי ביטוח על פי סעיף 364 לחוק.
- ג. יתרת חובות המעסיקים הפעילים כוללת הכנסות לקבל של דמי ביטוח לאומי בגין חודש דצמבר על סך של כ- 3,573 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 3,822 מיליוני ש"ח), שנגבו בינואר 2021.
- ד. לא כולל חובות דמי ביטוח לאומי בסך של 4.7 מיליארד ש"ח (שנה קודמת 4.5 מיליארד ש"ח) בגין מעסיקים לא פעילים שהופרשו במלואם לחובות מסופקים.
- ה. בהתאם לחוק ביטוח בריאות (בעבר לפי חוק מס מקביל שתוקפו היה עד ליום 31 בדצמבר 1995) גובה הביטוח הלאומי עבור קופות החולים דמי ביטוח בריאות מן המעסיקים והלא שכירים כחלק מדמי הביטוח. סכומים אלה אינם שייכים לביטוח הלאומי והוא מחויב להעבירם לקופות החולים עם הגביה. יתרות חייבים בגין דמי ביטוח בריאות בגין מעסיקים ובגין מבוטחים לא שכירים, הנכללים במערכות הביטוח הלאומי עומדים על כ- 2,645 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 2,569 מיליוני ש"ח).

באור 5 - חובות הציבור

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,226,028	1,756,755	חובות הציבור בגין גמלאות (ב. להלן)
(859,783)	(1,158,207)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
366,245	598,548	
4,784,317	5,266,835	חובות תאגידים בפירוק (ג. להלן)
(4,656,407)	(5,177,333)	בניכוי הפרשה לחובות מסופקים
127,910	89,502	
809,091	993,959	פיצוי מצד שלישי (ד. להלן)
1,303,246	1,682,009	סה"כ חובות הציבור

ב. יתרות החייבים במספר ענפי גמלאות אינן כוללות הפרשי הצמדה אשר נרשמים רק בעת גביית החוב בפועל.

בשנת הדוח נמחקו כ- 10 מיליוני ש"ח (שנה קודמת כ- 11 מיליוני ש"ח) חובות אבודים, מחובות הציבור וזאת בהתאם לנוהל בחינת חובות של הביטוח הלאומי.

ג. חוב מעבידים בגין תשלומי שכר עבודה וסוציאליות ששולמו על ידי הביטוח הלאומי לעובדי תאגידים בפירוק.

ד. היתרה משקפת את אומדן הסכומים להם זכאי הביטוח הלאומי על פי סעיף 328 לחוק מחברות ביטוח וגורמים נוספים, בגין גמלאות המשולמות על ידו לזכאים בשל פגיעה בעבודה, תאונות וכדומה.

באור 6 - חייבים אחרים

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
82,301	2,335	קופות חולים - מס בריאות (ב. להלן)
35,304	35,973	מפרעות והלוואות לעובדים (ג. להלן)
13,003	13,203	הוצאות מראש
25,838	18,346	אחרים
156,446	69,857	

ב. ההתחשבות עם קופות החולים מסתיימת מידי שנה עד סוף הרבעון הראשון של השנה העוקבת.

ג. המפרעות לא צמודות, אינן נושאות ריבית ועומדות לפירעון בתקופה של 6-36 חודשים.

באור 7 - פיקדונות בבנק

פקדונות ב"בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ" למתן הלוואות לעובדי הביטוח הלאומי. ההלוואות ניתנות למטרות שיכון ודיוור, רכישת רכב, מימון שכר לימוד ועוד. הריבית על כל סוגי ההלוואות היא בשיעור שנקבע מעת לעת על ידי החשב הכללי. החל מינואר 2009 אין מרווח לבנק יהב תמורת ניהול הפקדון, ביצוע מתן הלוואות וגבייתן.

באור 8 - ממשלת ישראל

א. יתרות לזמן קצר

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		משרד האוצר
(332,904)	(577,226)	בגין החזר תשלומי גמלאות ואחרים (ב. להלן)
172,771	(83,385)	בגין הקצבות האוצר (ג. להלן)
(4,153)	(990)	בגין שיפוי האוצר
-	39,266	בגין סכום מענק לכל אזרח (ד.2. להלן)
(29,473)	(46,300)	מס הכנסה ניכויים ומע"מ
(193,759)	(668,635)	סך יתרות לזכות משרד האוצר
45,619	119,171	משרד הביטחון ואחרים (ב. להלן)
19,283	26,315	סכומים לקבל
(128,857)	(523,149)	

ב. הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות, שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי. תשלומים אלה מתבצעים על פי חוקים והסכמים שונים.

על פי סעיף 9 לחוק הביטוח הלאומי, תשלומים אלה ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הבטחון. החזרי תשלומי הגמלאות כוללים השתתפות משרד האוצר בהוצאות הנהלה וכלליות בסך של 381 מיליוני ש"ח (שנה קודמת 295 מיליוני ש"ח).

גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן אינן מוצגות בדוחות על הביצוע הכספי כהכנסות. להלן פרוט התשלומים ששולמו עבור משרד האוצר ומשרד הבטחון.

תשלומי גמלאות שבמימון משרד האוצר:

לשנה שהסתיימה ביום 31		
בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
2,004,314	2,221,951	הבטחת הכנסה
2,092,528	2,113,657	השלמת הכנסה גמלת אזרח ותיק ושארים
1,811,834	1,713,972	גמלאות אזרח ותיק ושארים מיוחדות
1,511,568	1,525,811	קצבת ניידות
-	1,039,713	מענק חלף הגדלת קצבת נכות
530,932	539,553	נפגעי איבה
390,467	442,116	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
175,273	177,725	פוליו
158,967	111,166	דמי מזונות
151,431	143,382	פיצויים לנפגעי הקרנות
34,817	36,843	אסירי ציון וחסידי אומות העולם
14,774	16,870	נכות עולים
11,121	14,092	מתנדבים
7,893	5,898	סיעוד לעולים
6,572	5,212	רב עוברי
6,140	5,180	קרן רווחה למשרתים במילואים
4,406	4,888	תגמול ליתום עקב אלימות במשפחה
2,393	2,445	נפגעי עירו דם

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

		שונות
1,221	1,926	
8,916,651	10,122,400	

תשלומי גמלאות שבמימון משרד הביטחון:

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,162,119	1,041,007	תגמולי מילואים
37,107	148,352	אבטלה למשחררי צבא קבע
21,882	59,255	גמלאות לנפגעי כוחות הביטחון (ועדת גורן)
571	575	דמי לידה לחיילות משוחררות
1,221,679	1,249,189	

חובות גמלאות נטו (גמלאות שבמימון משרד האוצר):

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
407,732	415,698	הבטחת הכנסה
175,332	173,560	גמלאות אזרח ותיק ושארים מיוחדות
91,291	92,573	השלמת הכנסה אזרח ותיק ושארים
67,874	76,752	דמי מזונות
48,961	47,261	קצבת ניידות

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
(3,314)	(11,065)	מענקי לימודים למשפחות חד הוריות
-	(9,599)	מענק חלף הגדלת קצבת נכות
7,194	10,041	אחרים
795,070	795,221	

ג. הקצבות אוצר

בחוק ההתייעלות הכלכלית נקבע בין היתר ששיעור התקצוב של הביטוח הלאומי בהתאם לסעיף 32 לחוק, יעמוד על 55.74% וזאת בהתייחס לשנת 2020. סכום התקצוב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק מסתכם בסך של 32,313 מיליוני ש"ח לשנת 2020.

החישוב שבוצע על ידי מחלקת המחקר של הביטוח הלאומי וששימש בסיס לשיעור שנקבע בחוק לקח בחשבון שהוראות החוק יהיו בתחולה מחודש מרץ 2018 (ולא מינואר 2018). בפועל חויב האוצר בשנת 2018 בסך של 31,311 מיליוני ש"ח הנמוך בכ-490 מיליוני ש"ח מהסכום המחושב בהתאם לשיעור שנקבע בחוק.

לפי נוסח החוק הקיים, חייב משרד האוצר סכום זה. מאגף התקציבים נמסר כי בדעתם ליזום הליך חקיקה לתיקון נוסח החוק, כך שהחוב האמור יבוטל. החוק עדיין לא תוקן, לאור זאת שלא חוקק חוק הסדרים חדש בממשלה הזמנית. כאשר תוקם ממשלה התיקון לחוק צפוי להיכנס לחוק ההסדרים. בהתאם לכך, החליטה מינהלת הביטוח הלאומי שלא להכיר בפער האמור כהכנסה בדוחות הכספיים לשנת 2018.

ד. תשלומים בגין הקלות באבטלה ומענקי קורונה:

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
-	7,926,000	הקלות באבטלה (1)
-	6,650,017	מענק לכלל אזרח (2)

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

-	2,370,744	מענק חד פעמי אפריל 2020 (פסח) (3)
-	835,433	מענק לבני 67 + (1)
-	811,291	מענק אבטלה ממושכת (1)
-	15,632	אחרים
<hr/>		
-	18,609,117	

1. הקלות באבטלה כולל מענק לבני 67+ ואחרים

בעקבות משבר הקורונה, ניתנו הקלות למקבלי גמלת אבטלה, עבור מי שפוטר או שמעסיקו הוציא אותו לחל"ת במהלך התקופה מ- 1.3.2020 עד 30.6.2021, במסגרת זו נקבע שמי שנגמרו לו ימי האבטלה מ- 1.3.20 ואילך - ימשיך לקבל דמי אבטלה באופן אוטומטי עד 30.6.21, כל עוד יהיה מובטל ולא בהתאם לזכאות הרגילה על פי חוק, המתחשב בהתאם לגיל ומספר התלויים.

כמו כן, קוצרה תקופת ההכשרה לתקופת אכשרה של לפחות 6 חודשי עבודה מתוך 18 החודשים האחרונים שקדמו ליום הרישום בשירות התעסוקה במקום 12 חודשים מתוך 18 החודשים האחרונים בהתאם לזכאות הרגילה על פי חוק. בנוסף בוטלה הפחתה של דמי אבטלה מהיום ה-126, בוטלה הפחתת שיעור דמי האבטלה למובטל הנמצא בהכשרה מקצועית ועוד.

לבני 67 ומעלה, הוחלט לשלם מענק הסתגלות, במידה ועבודתם הופסקה או שהוצאו לחל"ת החל מיום 1.3.2020 ועד לסוף יוני 2021 בתנאים שנקבעו.

בנוסף, בנובמבר 2020 נחתם הסכם בין הביטוח הלאומי לבין משרד האוצר לתשלום מענק בשל תקופת אבטלה ממושכת (מעל 100 ימים) למובטלים שעמדו בתנאים כפי שנקבע בהסכם לרבות מי שהגיע לגיל 67 ומעלה וקיבל מענק הסתגלות.

2. מענק לכל אזרח

בחוק התכנית לסיוע כלכלי (נגיף הקורונה החדש- מענק חד פעמי) נקבע מענק לכל תושבי ישראל בסך 750 ש"ח בהתאם לכללים שנקבעו בחוק וכן מענק בסך 500 ש"ח עבור כל אחד מ- 4 הילדים הראשונים ומענק בסך 300 ש"ח מהילד ה- 5 ומעלה. לבעלי קצבאות מסוימות נקבע מענק כפול בסך 1,500 ש"ח. המענק שולם בעיקר במהלך אוגוסט 2020 ישירות לחשבונות הבנק של המבוטחים.

3. מענק חד פעמי אפריל 2020 (פסח)

בהתאם להסכם בין ממשלת ישראל והביטוח הלאומי מיום 7 באפריל 2020, ניתן מענק בסך 500 ש"ח בעד כל ילד, עד הילד הרביעי, וכן לאזרחים ותיקים, מקבלי קצבת נכות, הבטחת הכנסה ומקבלי קצבת מזונות, והכל בהתאם לכללים ובתנאים שנקבעו בהסכם. המענקים שולמו במהלך חודש אפריל 2020.

ה. יתרות לזמן ארוך

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,246,836	1,487,471

סכומים לקבל (ו. להלן)

ו. סכומים לקבל בגין חלקו של משרד האוצר בהתחייבויות הביטוח הלאומי לזכויות עובדים בעת פרישה, פדיון ימי מחלה וימי חופשה שטרם נוצלו.

באור 9 - איגרות חוב של ממשלת ישראל

א. בשנת 1980, חתם הביטוח הלאומי הסכם להשקעת העודפים שלו עם ממשלת ישראל, לפיו הביטוח הלאומי ישקיע מידי חודש, את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו (להלן: האיגרות):

האיגרות המונפקות הן משני סוגים, בתנאים המפורטים להלן. ההשקעה בתקופת הדוח מתחלקת באופן שווה בין שני הסוגים.

האיגרות צמודות למדד המחירים לצרכן ונושאות ריבית צמודה (המשולמת אחת לשישה חודשים).

ב. התנאים

(1) איגרות חוב מסוג "עיבל": איגרת ל-20 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן בשיעור שנתי של 5.5% כשמדד הבסיס הוא המדד אשר פורסם בחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה התשיעית.

(2) איגרות חוב בריבית משתנה: איגרת ל-17 שנה הנושאת ריבית צמודה למדד המחירים לצרכן כשמדד הבסיס הוא המדד המתייחס לחודש ההשקעה. האיגרת נפרעת ב-12 תשלומים שנתיים החל מהשנה השישית. הריבית על איגרת זו נקבעת על פי מועד ההנפקה בשיטה שהוסכמה עם משרד האוצר והיא מותאמת לריבית על איגרות חוב, המונפקות על ידי הממשלה באותו חודש (שיעור הריבית הממוצעת משוקללת לשנת 2020 -0.52% שנה קודמת -0.03%).

ג. המודל שיושם לצורך הערכת השווי ההוגן הוא מודל היוון תזרימי המזומנים. איגרות החוב מוצגות בהתאם לתזרימי המזומנים המהווים, שינבעו לביטוח הלאומי במהלך תקופת איגרות החוב.

ד. ריבית היוון - לצורך ביצוע היוון נלקח וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Zero Coupon).

ה. במסגרת מתווה לחיזוק האיתנות הפיננסית של המוסד לביטוח לאומי ועצמאות תפקודו, הודיע הביטוח הלאומי בתאריך 12 בספטמבר 2018 לממשלת ישראל ומשרד האוצר, על אי חידושו של הסכם השקעות העודפים עם ממשלת ישראל, החל מיום 1 בינואר 2019, במטרה לקבל לידיה את כספי הביטוח הלאומי ולהשקיע את העודפים המצטברים באופן עצמאי, להלן "הסכם השקעת העודפים".

בהתאם לבקשת משרד ראש הממשלה ומשרד האוצר, נחתם ביום 6 בינואר 2019 הסכם בין הביטוח לאומי לבין נציגי הממשלה, לפיו חודש הסכם השקעת העודפים של הביטוח לאומי בכפוף למספר שינויים ובתנאים כדלקמן:

- משרד האוצר התחייב לא להפחית במהלך שנת 2019 את הריבית על איגרות החוב, בגין עודפי הביטוח הלאומי המושקעים בידי.

- ככל שההוצאות השוטפות וההתחייבויות על פי דין של המוסד לביטוח לאומי לשנת 2019 יעלו על - האומדן הצפוי של האמור לשנת 2019, הביטוח הלאומי יהיה רשאי להשתמש בתקבולי האג"ח לצורך כיסויין.
 - החל מיום 1 למרץ 2019 הביטוח הלאומי יהיה רשאי להודיע בכל עת על ביטול ההסכם להשקעת העודפים, וזאת בהודעה מוקדמת של לא פחות מחודשיים ימים.
 - צוות מו"מ בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה ובהשתתפות מנכ"ל הביטוח הלאומי, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים, הממונה על התקציבים במשרד האוצר והחשב הכללי, ידון בנושאי האיתנות הפיננסית של הביטוח הלאומי ועצמאות תפקודו, בהתאם לבקשות שהועברו על ידי הביטוח הלאומי.
- הביטוח הלאומי הודיע על ביטול ההסכם ביום 15 ביולי 2019, משרד האוצר התנגד להודעת ביטול הסכם העודפים בין הביטוח הלאומי לממשלת ישראל ופנה למשרד המשפטים, וזה האחרון הביע עמדתו לפיה, לאותה עת, ביטול הסכם העודפים בין הביטוח הלאומי לממשלת ישראל טרם נכנס לתוקפו, ולפיכך ההסכם בתוקף, אולם הביטוח הלאומי נחרץ בדעתו כי ביטול ההסכם בתוקף.

1. ההרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
303,448,081	283,567,231	(1) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי השווי ההוגן
(21,888,196)	(21,573,682)	בניכוי - חלות שוטפת
281,559,885	261,993,549	

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
125,333,896	118,821,938	(2) איגרות חוב של ממשלת ישראל לפי העלות המותאמת
		"עיבל"

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
103,936,767	96,784,807
229,270,663	215,606,745
(15,280,635)	(15,527,135)
213,990,028	200,079,610

איגרת חוב החל מ- 1.4.00

בניכוי - חלות שוטפת

ז. פירעונות

2020
אלפי ש"ח
15,527,135
14,721,916
15,683,433
16,009,985
153,664,27
6
215,606,74
5

שנת 2021 - חלות שוטפת*

שנת 2022

שנת 2023

שנת 2024

שנים 2025-2040

* כולל ריבית שנצברה ליום 31 בדצמבר 2020 בסך 1,423 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2019 - 1,537 מיליוני ש"ח).

באור 10 - רכוש קבוע

א. הרכב:

קרקע	שיפורים	מחשבים	רהוט וציוד	סך הכל
קרקע	במושכר	וציוד היקפי	כלי רכב	משרדי
ובניינים				
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
999,038	62,641	241,971	20,440	1,478,922
27,189	2,258	50,869	4,861	96,125
-	-	-	(2,875)	(2,875)
	64,899	292,840	22,426	165,780
1,026,227				1,572,172

עלות וערך הוגן

ליום 1 בינואר 2020

תוספות השנה

גריעות השנה

יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

פחת שנצבר

ליום 1 בינואר 2020

תוספות השנה

	רהוט וציוד		מחשבים	שיפורים	קרקע	
(2,304)	-	(2,304)	-	-	-	גריעות השנה
<u>460,708</u>	<u>85,816</u>	<u>3,727</u>	<u>236,710</u>	<u>30,969</u>	<u>103,486</u>	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020
	<u>79,964</u>	<u>18,699</u>	<u>56,130</u>	<u>33,930</u>	<u>922,741</u>	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2020
<u>1,111,464</u>						
	<u>76,436</u>	<u>18,938</u>	<u>29,291</u>	<u>34,605</u>	<u>910,452</u>	עלות מופחתת ליום 31 בדצמבר 2019
<u>1,069,722</u>						

ב. הערכה מחדש של קרקע ומבנים

כאמור בבאור ח' לעיל, החל משנת 2012 מציג הביטוח הלאומי את הקרקע והמבנים לפי מודל הערכה מחדש, בהתאם לכך הביטוח הלאומי התקשר עם שמא"י מקרקעין שהינם מעריכי שווי מקצועיים בלתי תלויים, על מנת לקבוע את השווי ההוגן של הקרקע והמבנים שבבעלותו. השווי ההוגן נקבע בהתייחס לראיות מבוססות שוק. יום ההערכה מחדש הינו 31 בדצמבר 2012. במהלך שנת 2016 נערכה הערכת שווי לעדכון מבני הביטוח הלאומי אשר הסתכמה בכ-7 מיליוני ש"ח ונזקפה ישירות לקרן הערכה מחדש, בדוח על השינויים בגרעון בהון.

ג. זכויות הביטוח הלאומי בקרקע ובניינים הינן כדלקמן:

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
731,213	722,910	רישום זכויות/בטאבו
179,239	199,831	ללא רישום ע"ש הביטוח הלאומי (ד. להלן)
910,452	922,741	

ד. הזכויות במקרקעין טרם נרשמו על שם הביטוח הלאומי והן רשומות על שם צד ג', אולם כלולה בהן הערת אזהרה לטובת הביטוח הלאומי, זאת מאחר וטרם הוסדרו הליכי הרישום בין הביטוח הלאומי, צד ג' ולשכת רישום המקרקעין.

ה. שיפורים במושכר, מחשבים וציוד היקפי, כלי רכב, רהוט וציוד משרדי מוצגים בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותו המופחתת מסתכמת בכ- 43 מיליוני ש"ח.

באור 11 - נכסים בלתי מוחשיים - עלויות פיתוח תוכנה

א. הרכב

תוכנה ופרויקטי	נכסים בהקמה -	מחשוב	
סך הכל	פרוייקט תבל (ב')	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
1,366,080	521,032	845,048	ליום 1 בינואר 2020
-	(181,201)	181,201	נכסים בהקמה שהחלו לפעול השנה
96,229	51,478	44,751	תוספות
1,462,309	391,309	1,071,000	ליום 31 בדצמבר 2020
הפחתות			
671,206	-	671,206	ליום 1 בינואר 2020
75,017	-	75,017	הפחתה לשנה
746,223	-	746,223	ליום 31 בדצמבר 2020
716,086	391,309	324,777	נכסים בלתי מוחשיים, נטו ליום 31 בדצמבר 2020

תוכנה ופרויקטי	נכסים בהקמה -
-------------------	------------------

נכסים בלתי מוחשיים, נטו

173,842	521,032	694,874	ליום 31 בדצמבר 2019
---------	---------	---------	---------------------

ב. פרויקט תבל

המוסד לביטוח לאומי אישר ומממש את פרויקט תבל, פרויקט לחידוש מערכות המידע של הביטוח הלאומי אשר מטרתו להסיר חסמים טכנולוגיים ותהליכיים ולאפשר לביטוח הלאומי לממש את ייעודו בצורה מיטבית לרווחת מבוטחיו.

הפרויקט החל בשנת 2010. הפרויקט כולל הקמה של תשתיות טכנולוגיות ויישומיות חדשות, אשר תשמשנה את דור העתיד של כלל מערכות הביטוח הלאומי.

מערך תבל מיועד לשרת את תהליכי העבודה הרבים והמגוונים המתבצעים במוסד ואת כלל עובדי הביטוח הלאומי, תוך דגש על שיפור משמעותי בחוויית הלקוח הפונה לקבלת שירותים במוסד.

לאור ההיקפים הכספיים המשמעותיים שהושקעו בפרויקט ודחייה במועדי העלייה לאוויר של חלק מהמודלים, בשנת 2017 נעשתה בחינה מקיפה של העקרונות ושל הכלים שפותחו. לאחר בחינה זו נתקבלו החלטות לעניין המשך הפרויקט ומימוש ההשקעות שנעשו ועוד יעשו, כל זאת תוך חיזוק ושיפור הבקורות והפיקוח השוטף על התכולות שמתקבלות, על לוחות הזמנים שנקבעו ועל ההוצאה התקציבית שאושרה.

במהלך 2018-2020 נפרסה מערכת נכות כללית ושירותים מיוחדים ב-15 סניפים ו-2 מכונים, עבור תביעות חדשות בענף. צוות ההדרכה וההטמעה של המערכת מלווה את תהליך הפריסה. כמו כן, רוב החסמים הטכנולוגיים הוסרו והישימות הטכנית להשלמת הפיתוח של המערכת היא גבוהה. הפרויקט מתקצב עד סוף שנת 2021.

הביטוח הלאומי החל להפחית בתקופת הדוח את המערכות הזמינות לשימוש. אומדן אורך החיים השימושיים נקבע ל-15 שנים בהתאם להערכות מנהלת הביטוח הלאומי.

ג. העלויות מוצגות בניכוי החלק שמומן על ידי משרד האוצר וקופות החולים שעלותן המופחתת מסתכמת בכ- 175 מיליוני ש"ח.

באור 12 - זכאים לגמלה

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
19,260	25,621	גמלאות עומדות לפירעון
		זכאויות לגמלה לפי ענפים
1,209,300	1,312,000	נפגעי עבודה
1,048,800	1,015,600	נכות כללית
933,100	1,227,900	פשיטת רגל
773,200	942,900	סיעוד
487,100	468,600	אמהות
401,400	576,000	אבטלה
394,600	402,300	אזרח ותיק ושארים
11,700	11,700	ילדים
11,000	9,000	נפגעי תאונות
5,270,200	5,966,000	
5,289,460	5,991,621	

ב. הזכאויות לגמלה מחושבות עבור תביעות שהוגשו בגין שנת הדוח והשנים הקודמות לה, אשר טרם שולמו עד לתאריך הדוח על המצב הכספי, וכן עבור אומדן תביעות שטרם הוגשו אולם תיווצר בגינן זכאות לתקופה שלפני תאריך הדוח על המצב הכספי.

ג. החישובים והאומדנים נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית שנתית המבוצעת על ידי אקטואר הביטוח הלאומי, על בסיס הנחות יסוד כפי שנקבעו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי.

ד. הזכאויות חושבו לקצבאות המשולמות על פי החוק בלבד ואינם כוללים גמלאות הממומנות על ידי משרד האוצר על פי סעיף 9 וסעיף 284 לחוק ועל פי חוקים אחרים.

הזכאויות מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר להלן:

ה. בסיסים לעריכת הנתונים

נתונים על תשלומי הגמלאות - בעיקר תשלומי גמלאות אשר שולמו בשנת הדוח עבור זכאות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

ו. השיטה

הזכאויות חושבו בהתאם לשיטת "המשולש" לפיה מחשבים משקלים לשעורי התשלומים הרטרואקטיביים, למעט גמלת האבטלה בתקופת הדוח, אשר חושבה על בסיס זכאות דצמבר 2020 ששולמה בינואר 2021 בהתאם לנתוני מחלקת המחקר.

ז. הנחות יסוד

(1) הערכת ההתחייבות מבוססת על נתונים וחישובים סטטיסטיים של שיעור התשלומים הרטרואקטיביים שיהיו אחרי תאריך הדוח עבור זכאויות בגין שנת הדוח ובגין שנים שקדמו לה.

(2) ההתחייבויות כוללות אומדן של תביעות שטרם הוגשו לביטוח הלאומי אך מתייחסות לשנת הדוח או לשנים שקדמו לה.

ח. שינויי חקיקה

בקשר לשינויי החקיקה המשפיעים על הגמלאות ראה באור 23 ג'.

באור 13 - זכאים אחרים

הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
78,547	76,558	הפרשה לחופשה
76,810	82,471	עובדים בגין שכר
54,595	48,632	ספקים ונותני שירותים
189	189	מוסדות אשפוז
56,125	39,273	שונים
<u>266,266</u>	<u>247,123</u>	

באור 14 - התחייבות בגין קרנות מיועדות

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
210,353	220,339	קרן פתוח שירותים לנכים
83,452	85,178	קרן קידום תוכניות סיעוד
52,789	51,366	קרן פתוח שירותים לילדים בסיכון
50,459	45,380	קרן מפעלים מיוחדים
15,720	18,889	קרן מנוף לנפגעי עבודה
412,773	421,152	
(190,363)	(163,814)	בניכוי התחייבויות שוטפות
222,410	257,338	

ב. על פי חוק הביטוח הלאומי, מחויב הביטוח הלאומי לממן באמצעות קרנות פעולות מיוחדות בתחומים: שירותים לנכים, סיעוד, נפגעי עבודה, פעולות מיוחדות ופיתוח שירותים לילדים בסיכון. במסגרת החוק הוגדרו הסכומים המירביים שהביטוח הלאומי יכול להתחייב בהם מדי שנה בגין הפעילות בכל אחת מהקרנות.

באור 15 - התחייבויות בגין זכויות עובדים

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
175,300	175,400
6,965,800	7,269,400
7,141,100	7,444,800

התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד (1)

התחייבות בגין פנסיה תקציבית (2)

(1) התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד:

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
79,300	86,400
96,000	89,000
175,300	175,400

בשל פיצויי פיטורים

בשל ימי מחלה

בהתאם לחוקי העבודה וההסכמים הקיימים, מכוסות רוב התחייבויות הביטוח הלאומי בגין פיצויי פיטורים, על ידי הפקדות שוטפות לקופות הגמל (כהגדרתן בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) התשס"ה-2005, הכוללות את קרנות הפנסיה, קופות הביטוח וקופות הגמל לתגמולים ולפיצויים, להלן "קופות גמל"), מתוקף סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963.

סכומי הצבירה בקופות הגמל הינם על שם העובד. קופות הגמל מקבלות על עצמן את חבות הביטוח הלאומי הנובעת מהסכמי העבודה ומשחררות את הביטוח הלאומי מתשלומים נוספים, על החלק הרלוונטי של ההתחייבויות.

(2) התחייבות בגין פנסיה תקציבית:

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
3,513,700	3,467,900	עובדים פעילים
3,452,100	3,801,500	גמלאים מקבלי קצבה

6,965,800	7,269,400
-----------	-----------

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
-------------------	-------------------

מספר זכאים	מספר זכאים
------------	------------

1,294	1,176	עובדים פעילים
-------	-------	---------------

1,895	1,989	גמלאים מקבלי קצבה
-------	-------	-------------------

3,189	3,165
-------	-------

(3) התנועה בהתחייבויות:

פנסיה צוברת

סה"כ	ומחלה	פנסיה תקציבית
------	-------	------------------

אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
----------	----------	----------

7,141,100	175,300	6,965,800	יתרה ליום 1 בינואר 2020
-----------	---------	-----------	-------------------------

7,100	7,100	-	שינוי בגין פיצויי פיטורין, נטו
-------	-------	---	--------------------------------

שינוי בגין הפרשה לפדיון ימי מחלה,

(7,000)	(7,000)	-	נטו
---------	---------	---	-----

עלות שירות שוטף:

62,700	-	62,700	בגין פנסיה
--------	---	--------	------------

פנסיה צוברת

(52,300)	-	(52,300)	עלות ריבית
491,200	-	491,200	הפסדים אקטואריים
(198,000)	-	(198,000)	תשלום הטבות לגמלאים
7,444,800	175,400	7,269,400	יתרה ליום 31 בדצמבר 2020

ב. התחייבות בגין סיום יחסי עובד מעביד ובגין פנסיה תקציבית

התחייבויות הביטוח הלאומי כוללות את ההתחייבויות הבאות:

(1) התחייבויות בגין השלמת פיצויי פיטורין לעובדי הביטוח הלאומי שהסדר הפנסיה החל לגביהם אינו הסדר פנסיה תקציבית.

(2) התחייבויות לפי חוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב), תש"ל-1970 (להלן "חוק הגמלאות"), מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמבואר בסעיף ג' להלן.

ההתחייבויות שחושבו הן לקבוצות הבאות:

(א) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד פעיל וכן ההתחייבות לקצבת שארים וקצבה בשל מצב בריאות לקוי בשל עובד כאמור.

(ב) ההתחייבויות לקצבה עתידית בשל עובד אשר פרש לקצבה בשל מצב בריאות לקוי וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל עובד כאמור.

(ג) ההתחייבויות לקצבה בשל גמלאי אשר זכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות ופרש מעבודתו עד ליום 31 בדצמבר 2020 וכן ההתחייבויות לקצבת שארים בשל גמלאי כאמור.

(ד) ההתחייבויות לקצבאות שארים של עובד או גמלאי שנפטר עד ליום 31 בדצמבר 2020.

ג. בסיסים לעריכת נתונים

(1) נתונים -

(א) נתוני שכר ופנסיה - נתוני השכר והפנסיה אשר שימשו להערכת ההתחייבויות לעובדים הם בעיקר נתוני המשכורת והקצבאות של חודש דצמבר 2020, בתוספת החלק היחסי של התשלומים השנתיים.

(ב) עובדים שאינם בפנסיה תקציבית - חושבה ההתחייבות להשלמת פיצויים בשיעור של 2.33% מהשכר החודשי לכל שנת עבודה, עבור כל העובדים שאינם בפנסיה תקציבית לכל תקופת העבודה. חישוב ההתחייבות האמורה נעשה מטעמי שמרנות, שכן אין מחויבות להשלמה כאמור בשל נסיבות שונות של סיום עבודה.

(ג) חקיקה בנושא ניכוי תשלומים משכרו של עובד וגיל פרישה -

בפרק ט"ז בחוק התוכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), תשס"ג-2003, נקבע כי לגבי מעביד אשר הסדר הפנסיה החל לגבי עובדים, או חלק מהם, הוא במסלול פנסיה תקציבית, ינכה המעביד תשלומים בשיעור של 2% מהמשכורת הקובעת המשולמת לעובד או לנושא משרה.

בחוק גיל פרישה תשס"ד - 2004, נקבע כי גיל פרישת חובה יועלה בהדרגה מגיל 65 לגיל 67 לגברים ולנשים. בהתאם לכך, תוקן חוק הגמלאות, כך שגיל פרישת חובה לעובד מדינה שונה בהתאם לאמור.

(ד) שינוי מנגנון עדכון המשכורת הקובעת - ביום 14 ביולי 2009 התקבל בכנסת חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה ליישום התכנית הכלכלית לשנים 2009 ו-2010), תשס"ט-2009, אשר כולל תיקוני חקיקה לחוק הגמלאות (להלן: תיקון לחוק הגמלאות). עיקרו של תיקון החקיקה הינו שינוי שיטת עדכון המשכורת הקובעת, כך שהמשכורת כאמור תעודכן אחת לשנה, בהתאם לשיעור עליית מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(2) שיטה - ההערכות נעשו לפי שווי הוגן ובשיטת Projected Unit Credit.

(3) הנחות היסוד - הביטוח הלאומי משתמש באותן הנחות הנלקחות על ידי משרד האוצר בחישוב ההתחייבויות ממשלת ישראל בגין זכויות עובדים של עובדי המדינה, בדוחותיה הכספיים, כמפורט להלן:

(א) כללי - החישוב נערך בהנחה שהעובדים ימשיכו בעבודתם עד למועד פרישתם לפי ניסיון העבר. חישוב ההתחייבויות נערך על פי הוותק הפנסיוני שצבר הזכאי עד למועד הדוח הכספי ולפי שכר עתידי צפוי ובהנחה שהעובד יפרוש לפנסיית זקנה, במועד בו יתמלאו תנאי זכאותו על בסיס שיעורים של פרישות מוקדמות לפנסיה לפי גיל ומין. שיעורים אלה מבוססים על המספר היחסי של עובדים שפרשו לפנסיה בעבר.

(ב) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות תלוש אפס (Coupon - Zero) - חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות האמור התקבל מחברת מרווח הוגן בע"מ.

(ג) לוחות חיים וגריעה - נעשה שימוש בלוחות חיים וגריעה, בהתאם לחוזר פנסיה של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון שמספרו 2017-3-6.

(ד) מודל שיפורי תמותה - בהתאם לחוזר של רשות שוק ההון, ביטוח וחסכון 2019-1-10.

(ה) שיעור גידול השכר הכללי:

* עובדים פעילים - נעשה שימוש בגורמי התקדמות השכר במודל האוצר. הגורמים נוצרו בהתאם למחקר שכר שביצע האוצר על פי נתוני השכר של אוכלוסיית עובדי המדינה בשנים 2011-2016.

* גמלאים מקבלי קצבה - גידול של 0% לשנה בפנסיית הגמלאי (וזאת בהתאם להסכם שנחתם באפריל 2008 ואושר בחוק ביולי 2009, כאמור לעיל).

(ו) ההתחייבויות המדויקות של הביטוח הלאומי לקצבה יודעו רק במועד פטירת העובד והגמלאי אשר יהיו המבוטחים האחרונים או שאריהם. עד לאותו מועד ניתן רק להעריך את ההתחייבויות באמצעות הנחות יסוד לגבי אירועים עתידיים שאינם וודאיים והמשפיעים על רמת הקצבאות שישולמו, מועד תחילת התשלום של כל קצבה עתידית ואורך תקופת התשלום של כל קצבה. הנחות אלו נבחנות מעת לעת ומעודכנות על בסיס נתונים עדכניים.

(ז) חלקו של משרד האוצר במימון ההתחייבויות:

חלקו של משרד האוצר במימון התחייבויות הביטוח הלאומי לפנסיה, פיצויי פיטורין ומחלה חושב על פי השיעור של השתתפותו בהוצאות הנהלה וכלליות ונרשם במסגרת נכסי הביטוח הלאומי.

באור 16 - קרנות הביטוח

א. הרכב

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
491,330,000	527,002,500	אזרח ותיק ושארים
271,673,000	264,491,000	נכות כללית
66,606,000	75,109,400	נפגעי עבודה
57,413,000	79,072,600	סיעוד
887,022,000	945,675,500	

ב. קרנות הביטוח הן אומדני התחייבויות של ענפי הביטוח בסוף שנת הדיווח כלפי אלה מהמבוטחים או התלויים של המבוטחים, שלגביהם נוצרה עילה לזכאות עד לתאריך הדוח על המצב הכספי.

הקרנות אינן כוללות את התחייבויות הביטוח הלאומי הנובעות מהגמלאות אשר הביטוח הלאומי יהיה חייב לשלם למבוטחים אשר הינם "בתהליך הרכישה" של הגמלאות. מאידך, אין הדוח כולל בצד הנכסים את ההכנסות מדמי ביטוח אשר המבוטחים יהיו חייבים לשלם בעד השנים שלאחר תאריך הדוח.

קרנות הביטוח מתייחסות לענפים: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, נפגעי עבודה וסיעוד המוגדרים על ידי הביטוח הלאומי כענפים ארוכי מועד. הביטוח הלאומי אינו נוהג לחשב קרנות בענפים אחרים.

ג. קרנות הביטוח נקבעו על בסיס הערכה אקטוארית על ידי אקטואר הביטוח הלאומי, כאשר הנחות היסוד נקבעו על ידי מינהלת הביטוח הלאומי. קרנות הביטוח מחושבות בהתבסס על הנתונים, השיטה וההנחות כמתואר בסעיפים ד-ח להלן.

ד. בסיסים לעריכת הנתונים

בענפים מסוימים, החישובים נעשו על בסיס נתונים פרטניים (SERIATIM) עבור כל מבוטח ובענפים אחרים על בסיס נתונים מקובצים. נערך חישוב לגבי מבוטחים או תלויים של מבוטחים שזכאים לקצבה בתאריך הדוח על המצב הכספי, אף אם טרם הגישו בקשה לקצבה (I.B.N.R - Incurred but not reported).

החישוב נערך על פי סכום הקצבה העומד לזכות המבוטח או התלוי במועד החישוב, תוך התאמה לשינויים בסכום הקצבה הצפויים לפי החוק במועד החישוב, כגון פעימות הרשומות בחוק שיגדילו את הקצבה בעתיד.

ה. השיטה - קרנות הביטוח חושבו לפי שיטת השווי ההוגן.

ו. ההנחות האקטואריות העיקריות אשר היוו את הבסיס לחישוב קרנות הביטוח:

(1) ריבית ההיוון - שיעורי הריבית בהם נעשה שימוש בחישוב הערך הנוכחי של ההתחייבויות הינם וקטור ריביות של אגרות חוב תלוש אפס (Zero Coupon חסרות סיכון וצמודות למדד). וקטור ריביות עדכני מתקבל במוסד כל שנה ממרווח הוגן בע"מ. השימוש בווקטור הריביות העדכני לעומת הווקטור משנה קודמת הביא לגידול בקרנות הביטוח הנאמד בכ- 28 מיליארד ש"ח בשנת 2020 (בשנת 2019 - שימוש בווקטור עדכני הביא לגידול הנאמד בכ- 98 מיליארד ש"ח).

(2) לוחות התמותה והגריעה ששימשו בבסיס החישוב הינם:

(א) בענף אזרח ותיק ושארים ובתת ענף תלויים של ענף נפגעי עבודה - מאז הדוח הכספי לשנת 2017 נעשה שימוש בשיעורי התמותה שהיוו את הבסיס לחלופה הבינונית מתוך שלוש החלופות "בתחזית אוכלוסיית ישראל עד שנת 2065" שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במאי 2017. שיעורי תמותה אלו כוללים שיפורים עתידיים בתוחלת החיים.

(ב) בתתי ענפים נכות נפגעי עבודה וקצבה מיוחדת - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012.

(ג) בתת ענף כללית מבוגרים - נעשה שימוש בלוחות תמותה של מקבלי קצבת נכות כללית, המבוססים על מחקר שנערך בלשכת האקטואר בשנת 2011.

בתת ענף שירותים מיוחדים- בשנה הנוכחית נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2019. בשנים קודמות, נעשה שימוש בלוחות תמותה המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2001. השימוש בלוחות גריעה עדכניים הביא לקיטון בקרנות הביטוח הנאמד בכ-13 מיליארד ש"ח.

בתת ענף ילד נכה- נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2019. בשנים קודמות, נעשה

שימוש בשיעורי גריעה של 0%. השימוש בלוחות גריעה עדכניים הביא לקיטון בקרנות הביטוח הנאמד בכ-4 מיליארד ש"ח.

(ד) בענף סיעוד - נעשה שימוש בלוחות גריעה ששימשו לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, המבוססים על מחקר שנערך בשנת 2012.

ז. שינויים בהנחות ושינויים נוספים

(1) ענפים נכות כללית ואזרח ותיק:

- במרץ 2018 הוכנס תיקון לפרק ההגדרות של חוק הביטוח הלאומי, לפיו הסכום הבסיסי יעודכן באופן הבא: "לעניין קצבת נכות המשתלמת לפי הוראות סימן ג' בפרק ט' וכל קצבה ששיעורה נגזר ממנה משנת - 2022 ואילך ב- 1 בינואר של כל שנה לפי שיעור עליית השכר הממוצע, המעודכן באותו יום, לעומת השכר הממוצע המעודכן ב- 1 בינואר של השנה הקודמת" (סעיף משנה (4)).

בהתאם להגדרה הנ"ל, הנחת גידול ריאלי בשכר משפיעה על חישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית. ההנחה נלקחה מהדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016, והיא משתנה לאורך שנות התחזית בטווח של [1.1%, 0.9%].

- בנוסף, במסגרת החקיקה בנכות כללית הוכנסה תוספת עתידית לקצבת הנכות, כך שהקצבה החודשית המלאה לא תפחת מ-3,700 ש"ח לחודש לאחר פעימה עתידית שתכנס לתוקף לא יאוחר מיום 1 בינואר 2022. מכוח החקיקה, התוספת לקצבה החודשית שיקבל נכה שלא עבר את גיל הפרישה לפני 2022 עומד כיום על 379 ש"ח, וסכום זה נוסף לקצבה החודשית החל משנת 2022 לצורך חישוב קרן הביטוח בענף נכות כללית.

הונח שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה העתידית יקבל מחצית מהסכום שיקבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה (ההנחה מבוססת על העובדה שנכה שעבר את גיל הפרישה לפני הפעימה הראשונה (במרץ 2018) קיבל מחצית מהסכום שיקבל נכה שטרם עבר את גיל הפרישה). התוספת לקצבה שיקבל נכה שעבר את גיל הפרישה לפני 2022 עומד כיום על 190 ש"ח, וסכום זה נוסף לקצבה החודשית החל משנת 2022 לצורך חישוב קרן הביטוח בענף אזרח ותיק בגין המבוטחים הזכאים להשלמה לנכות.

(2) ענף סיעוד:

- בחישוב קרן הביטוח בענף סיעוד, הונח גידול ריאלי בשכר אחיד של 1% לשנה. הנחה זו מתאימה להנחת גידול ריאלי בשכר בדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016 (שבממוצע הינה 1% לאורך שנות התחזית).

• בשנה הנוכחית הוכנסה הנחה של החמרת המצב לגבי הזכאים לסיעוד למודל האקטוארי המחשב את קרן הביטוח בענף הסיעוד. המודל מניח בין היתר, שהזכאים יעלו מרמות סיעוד נמוכות לרמות סיעוד גבוהות יותר, בהתאם למשך התקופה שהם נמצאים במצב סיעודי (קרי בהתאם לוותק בסיעוד). נעשה שימוש בהנחת החמרת המצב ששימשה לדוח האקטוארי המלא ליום 31.12.2016. השימוש בהנחת החמרת המצב הביא לגידול בקרן הביטוח בענף סיעוד הנאמד בכ-7 מיליארד ש"ח.

ח. לעניין בחינה מחדש של מדיניות הביטוח הלאומי באשר לאופן חישוב הקרנות בכלל ענפי הביטוח ראה באור 2'ג'.

באור 17 - הפרשה לתביעות משפטיות

הביטוח הלאומי מהווה צד בתביעות אזרחיות שונות המוגשות נגדו, אשר בחלקן עשויות להסתיים בפשרות או בפסקי דין נגד הביטוח הלאומי. ההליך השיפוטי עשוי לעיתים להימשך על פני מספר תקופות חשבונאיות, כאשר לאורך התקופה, אומדן ההוצאות בגין התביעות יכול להשתנות. מינהלת הביטוח הלאומי ויועציה המשפטיים, העריכו כי צפוי שחלק מתביעות אלה יגרמו למחויבות במוסד וכי קיים אומדן מהימן של סכום המחויבות.

להערכת מינהלת הביטוח הלאומי בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים, הסיכון הקיים, בגין תביעות ליום 31 בדצמבר 2020, מסתכם לכ- 149 מיליוני ש"ח, לעומת כ-97 מיליוני ש"ח בשנה קודמת.

הפרשה לתביעות, הנכללת במסגרת סעיף זה, אינה כוללת התייחסות לתביעות מתחום הגמלאות, הגבייה או בגין תיקי שיבוב, שאינן נוגעות לבסיס הנתונים הנכללים בחישוב השוטף. תביעות בגין גמלאות ותיקי שיבוב נכללות במסגרת באורים 12 (זכאים לגמלה) ו-5 (חובות הציבור), בהתאמה.

באור 18 - התחייבויות תלויות

הביטוח הלאומי מהווה צד בתביעות רבות המוגשות נגדו, מודגש כי סכומי התביעות התלויות אינם מהווים אומדן לתוצאות התביעות בפועל, אלא להיקף החשיפה הנובעת מהסעד הנתבע.

מבין התביעות הנ"ל קיימת תביעה תלויה מהותית אחת בשנת 2020, כמפורט להלן:

תביעה ייצוגית שעניינה תיקון גיל בחישוב גמלה המבוצע בדרך של עדכון מעתה ואילך ולא רטרואקטיבית. להערכת מנהלת הביטוח הלאומי, בהתבסס על חוות דעת יועציה המשפטיים לעניין הסיכון המשפטי והערכה שבוצעה לחשיפה המקסימלית בגין תביעה זו, לא נכללה הפרשה בגין תביעה זו.

באור 19 - הכנסות מעסקאות שאינן חליפין

א. דמי ביטוח מעסיקים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
44,810,842	43,716,175
3,149,983	3,077,686
47,960,825	46,793,861
(196,277)	(338,104)
47,764,548	46,455,757

הכנסות דמי ביטוח ממעסיקים

שיפוי האוצר

עדכון הפרשה לחובות מסופקים

ב. דמי ביטוח לא שכירים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
4,617,844	4,530,459
248,359	239,764
4,866,203	4,770,223
4,431	(23,600)
4,870,634	4,746,623

הכנסות דמי ביטוח מלא שכירים

שיפוי האוצר

עדכון הפרשה לחובות מסופקים

על פי סעיף 15 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 גובה הביטוח הלאומי מהמבוטחים דמי ביטוח בריאות בדרך שבה הוא גובה דמי ביטוח לאומי, ומעבירם לקופות החולים.

(1) דמי ביטוח בריאות על פי דיווחים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
19,397,271	20,187,019
2,582,911	2,583,955
21,980,182	22,770,974
(82,484)	(169,588)
21,897,698	22,601,386

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים

דמי ביטוח בריאות מלא שכירים

עדכון הפרשה לחובות מסופקים

(2) גביית דמי ביטוח בריאות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
20,571,202	20,014,616
2,699,524	2,521,303
2,189,342	2,737,592
4,375	5,895
25,464,443	25,279,406

דמי ביטוח בריאות ממעסיקים

דמי ביטוח בריאות מלא שכירים

דמי ביטוח בריאות מתשלומי גמלאות

דמי ביטוח בריאות לפי סעיף 58

(3) הקצבה לסל הבריאות לקופות החולים

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
25,464,443	25,279,406
2,648,285	2,747,630
1,454,238	1,501,000
651,524	673,000
127,322	126,375
17,893	18,173
11,500	11,500
4,910,762	5,077,678
20,553,681	20,201,728

גביית דמי ביטוח בריאות

ניכויים על פי חוק:

עלות מחלות קשות

פסיכיאטריה

נפגעי עבודה

השתתפות בהוצאות מינהל

מד"א בגין שירותי נט"ן

מימון מועצת הבריאות

(4) השלמת סל וקרן לפצועי נפגעי תאונות

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
26,580,600	28,924,400
502,049	497,876
27,082,649	29,422,276

השלמת סל בריאות - משרד הבריאות

קרן לפיצוי נפגעי תאונות

על פי סעיף 13(א)(5) לחוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד 1994 מימון עלות סל הבריאות לקופות החולים מושלם מתקציב המדינה כפי שיקבע מידי שנה בחוק התקציב השנתי.

ההקצבה כאמור מועברת על ידי משרד הבריאות באמצעות המוסד לביטוח לאומי, המקצה את ההקצבה לקופות החולים.

באור 20 - הכנסות מהעברות

השתתפות תקציב המדינה

א. מהקצבות משרד האוצר על פי סעיף 32 לחוק

לשנה שהסתיימה ביום 31		
בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
11,782,333	11,460,085	אזרח ותיק ושארים
7,132,983	6,927,245	אימהות
4,425,794	4,296,199	נכות כללית
3,535,581	3,432,044	ילדים
2,396,383	2,329,062	אבטלה
1,335,591	1,296,494	נכות מעבודה
946,858	920,958	סיעוד
890,484	864,416	תאונות
798,795	776,354	פשיטת רגל
9,978	9,694	הענקות מטעמי צדק
33,254,780	32,312,551	

ב. אודות אופן חישוב הקצבת האוצר בהתאם לתיקון 168 לחוק, ראה באור 2.טו' (ב).

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
8,192,851	7,909,997	מריבית על השקעות באיגרות חוב
660,194	(1,174,916)	מהפרשי הצמדה על השקעות באיגרות חוב
25,240,527	(6,216,932)	שערוך איגרות חוב לפי שווי הוגן
33,225	54,739	מריבית בנק, עמלות וריבית מוסדות, נטו
34,126,797	572,888	

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
668,949	862,722	פיצוי צד שלישי (ב. להלן)
46,906	11,011	תאגיד בפרוק (ג. להלן)
1,082	951	רווח הון
716,937	874,684	

ב. (1) פיצוי צד שלישי - הכנסות, לפי סעיף 328 לחוק, מחברות ביטוח ואחרים, בגין פיצוי על גמלה ששולמה למבוטח. ראה גם באור 5ד.

(2) במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2008 אושר תיקון מספר 102 לחוק הקובע כי המוסד לביטוח לאומי לא יהיה רשאי לתבוע לפי סעיף 328 את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית ומנגד יעביר משרד האוצר לביטוח הלאומי מידי שנה סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק. הסכומים הנקובים בלוח טז' יעודכנו ב-1 בינואר מדי שנה לפי השינוי במדד. בשנת הדוח כלולה הכנסה ממשרד האוצר בגין סעיף 328 בסך של כ- 171 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 171 מיליוני ש"ח).

ג. תאגיד בפרוק - הכנסות לפי סעיף 192 לחוק, ממעסיקים בגין תשלומים ששולמו על ידי הביטוח הלאומי לעובדיהם, או בגינם, לאחר פשיטת רגל של המעביד, בניכוי עדכון הפרשה לחובות מסופקים בסך של כ- 521 מיליוני ש"ח (שנה קודמת - 354 מיליוני ש"ח).

באור 23 - גמלאות ותשלומים אחרים

א. הרכב

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
70,392,897	85,914,246	גמלאות
13,193,980	14,768,616	תשלומים בעין
175,704	343,275	תשלומים אחרים על פי חוק
83,762,581	101,026,137	

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
31,296,895	32,630,722	אזרח ותיק ושארים
16,860,465	17,787,243	נכות כללית
8,791,167	8,128,478	ילדים
8,547,562	11,245,225	סיעוד (ג.1.)
8,047,034	7,967,502	אמהות
5,759,322	6,388,215	נפגעי עבודה
3,872,253	16,014,220	אבטלה (ג.2.)
524,517	811,738	פשיטת רגל ופרוק (ג.3.)
		תאגיד
42,800	35,562	נפגעי תאונות
20,566	17,232	הענקות מטעמי צדק

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

83,762,581	101,026,13
<u> </u>	<u> </u>
	7

ג. שינויי חקיקה ואחרים

1. בענף הסיעוד, נכנסה בנובמבר 2018 לתוקף הרפורמה בביטוח סיעוד, עיקריה: מעבר מ- 3 רמות גמלה ל- 6 רמות גמלה, הרחבת השימוש בגמלה בכסף ועיגון רמות הגמלה לפי טווח הניקוד בהערכת תלות. מספר יחידות השירות ברמות 3-6 תוגדלנה בשלוש פעימות. בינואר 2020 בוצעה הפעימה השנייה (מתוך שלוש) להגדלת מספר יחידות השרות וכן הורחב השימוש בגמלה בכסף בין השאר בשל העדר שירותים זמינים בתקופת הקורונה. במהלך השנה גדל אחוז התביעות המאושרות בין היתר עקב שינויים במבחני הערכת התלות ובאופן ביצועם, כגון: הרחבת ההגדרה לסכנת נפילות (לפי הגדרה של משרד הבריאות), מעבר להערכת תלות על בסיס מסמכים רפואיים וצמצום החלטות המבוססות על ביקור בבתי התובעים.
 2. בענף אבטלה, בעקבות התפרצות נגיף הקורונה והוצאתם לחופשה ללא תשלום של מאות אלפי עובדים, חלה עליה משמעותית בתביעות האבטלה בהתאם לחוק גמלת אבטלה. בנוסף לכך במסגרת תיקוני חקיקה ניתנו הקלות משמעותיות בנושא האבטלה מעבר לחוק על חשבון משרד האוצר, לפרטים ראה באור 8 ד'.
 3. פשיטות רגל ופירוק תאגידים, בספטמבר 2019 נכנס לתוקף חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי (התשע"ח- 2018), אשר ערך שינויים בדיני חדלות הפירעון הקיימים. בהתאם לכך הביטוח הלאומי ערך שינויים והתאמות בתנאי הזכאות, באופן הגשת התביעה ובתשלום הגמלה, הדבר קיבל ביטוי בהוראת שעה שיצאה בנושא.
- החל מיום 15.9.19 ואילך עובד שכיר שנגד מעסיקו ניתן צו לפתיחת הליכים יגיש את התביעה ישירות לביטוח הלאומי. לפני כן הגשת התביעה הייתה מתבצעת לאחר שניתן צו פירוק והייתה מוגשת לבעל התפקיד הקבוע שמונה בהליך על ידי בית המשפט והוא נדרש להכינה ולהגישה לביטוח הלאומי. התפרצות נגיף הקורונה צפויה להגדיל את מספר פשיטות הרגל והתביעות לתשלום גמלה זו.

א. הוצאות בגין תמיכות על פי הקרנות המיועדות

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
99,704	96,036	פיתוח שירותים לנכים
41,580	32,991	קידום תוכניות סיעוד
18,851	20,821	פיתוח שירותים לילדים בסיכון
16,687	22,479	מפעלים מיוחדים
6,752	5,813	מנוף לנפגעי עבודה
183,574	178,140	

ב. פיצול לפי ענפים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
107,089	101,717	נכות כללית
42,524	32,991	סיעוד
21,775	25,755	ילדים
6,752	5,813	נפגעי עבודה
3,113	11,142	אמהות
1,961	345	אזרח ותיק ושארים
360	377	אבטלה

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

183,574	178,140
---------	----------------

באור 25 - גידול בקרנות הביטוח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
77,614,400	35,672,500	אזרח ותיק ושארים
60,082,200	(7,182,000)	נכות כללית
11,776,300	8,503,400	נפגעי עבודה
14,937,500	21,659,600	סיעוד
164,410,400	58,653,500	

באור 26 - שכר עבודה והטבות לעובדים

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
1,224,414	1,312,904	שכר ונלוות
(7,722)	(187,500)	עדכון הפרשה לזכויות עובדים בגין פרישה (א)
1,216,692	1,125,404	
(360,430)	(299,357)	בניכוי - השתתפות גורמי חוץ
856,262	826,047	

(א) החל משנת 2019 רווחים (הפסדים) אקטואריים נרשמים ישירות להון. ראה גם באור 15 והדוח על השינויים בגרעון בהון.

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
146,741	225,381	אחזקת מחשב
194,179	196,264	שכר דירה ואחזקת מבנים
116,663	152,266	פחת
31,023	34,940	משרדיות
(20,917)	52,058	עדכון הפרשה לתביעות משפטיות
130,738	132,512	אחרות
598,427	793,421	
(177,277)	(211,050)	בניכוי - השתתפות גורמי חוץ
421,150	582,371	

א. ממשלת ישראל

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 6 - "דוחות כספיים מאוחדים והטיפול החשבונאי בישויות נשלטות" מגדיר את המושג שליטה וקובע את המבחנים הנדרשים על מנת להגדיר שליטה בין ישויות. החל משנת 2007 יושמו מבחנים אלו ועל פיהם הוגדר הביטוח הלאומי כ"ישות נשלטת" למטרת דיווח כספי בדוחות הכספיים של ממשלת ישראל.

תקן חשבונאות ממשלתי מספר 20 - "גילוי בדבר צדדים קשורים" קובע את דרישת הגילוי בקשר לקיומם של יחסים עם צדדים קשורים כאשר קיימת שליטה, וכן גילוי של מידע בדבר עסקאות בין הישות לבין צדדים קשורים לה.

1. מהות יחסים

א. תשלומי גמלאות מכח סעיף 9 לחוק, הסכמים וחוקים שונים:
החזר תשלומי גמלאות -

הביטוח הלאומי מבצע תשלומי גמלאות שאינן נכללות בחוק הביטוח הלאומי.

תשלומים אלו ממומנים על ידי משרד האוצר ומשרד הבטחון.

גמלאות אלה אינן נחשבות כגמלאות גבייתיות ועל כן לא מופיעות בדוחות על הביצוע הכספי.

השתתפות בהוצאות הנהלה וכלליות -

על פי הוראות סעיף 9(ב) לחוק נושאת הממשלה בחלק יחסי מהוצאות הנהלה וכלליות שהיו בפועל, כאשר סכום זה נאמד על יסוד חלוקת ההוצאות המנהליות לכל ענפי הביטוח, על פי שיעור השתתפות מחוייבת הממשלה בהוצאות שיש לביטוח הלאומי על בסיס מצטבר.

תביעות שיבוב על פי סעיף 328 -

תיקון 102 לחוק הביטוח הלאומי קובע כי החל משנת 2008 הביטוח הלאומי לא יהיה רשאי לתבוע את המדינה או את מערכת הבריאות הציבורית לפי סעיף 328 ומנגד יעביר משרד האוצר לביטוח הלאומי, מידי שנה, סכום הקבוע לגבי אותה שנה בלוח טז' לחוק.

ב. השתתפות תקציב המדינה

סעיף 32 לחוק מחייב את משרד האוצר להשתתף בתקציב המוסד לביטוח לאומי בכל ענפי הביטוח.

ג. דמי ביטוח הכנסות משיפוי

על פי הוראות סעיף 32(ג1) לחוק משפה משרד האוצר את הביטוח הלאומי בגין הפחתת דמי ביטוח, כפי שנקבעה בסעיף 338 לחוק, בשיעורים הקבועים בחוק מסך כל התקבולים שגבה הביטוח הלאומי ממעסיקים ומלא שכירים.

ד. איגרות חוב של ממשלת ישראל

הביטוח הלאומי משקיע את יתרות הכספים באיגרות חוב מסדרות מיוחדות המונפקות עבורו על ידי ממשלת ישראל. האיגרות המונפקות הן משני סוגים: האחת בריבית קבועה והשנייה בריבית משתנה.

2. יתרות עם ממשלת ישראל

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
		תשלומים מכח סעיף 9 והסכמים שונים:
(362,377)	(623,526)	משרד האוצר
45,619	119,171	משרד הביטחון ואחרים
1,266,119	1,513,786	סכומים לקבל
949,361	1,009,431	
		השתתפות תקציב המדינה:
172,771	(83,385)	משרד האוצר - בגין הקצבות אוצר
-	39,266	מענק לכל אזרח
172,771	(44,119)	
4,153	(990)	משרד האוצר - בגין שיפוי האוצר

31 בדצמבר 2019	31 בדצמבר 2020
303,448,08	283,567,23
1	1

איגרות חוב של ממשלת ישראל

3. עסקאות עם ממשלת ישראל

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח

33,254,780	32,312,551
3,149,984	3,077,686
248,359	239,764
36,653,123	35,630,001

הכנסות מעסקאות שאינן חליפין:

הכנסות מהעברות

מדמי ביטוח מעסיקים

מדמי ביטוח לא שכירים

הכנסות מעסקאות חליפין:

הכנסות מימון

הכנסות אחרות

34,093,572	518,149
170,892	171,420
34,264,464	689,569

השתתפות בהוצאות:

שכר עבודה ונלוות

הנהלה וכלליות

212,435	223,843
104,485	157,811
316,920	381,654

ב. הטבות לאנשי מפתח ניהוליים

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר

2019	2020
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
6,919	6,270
11	10

שכר ונלוות לאנשי מפתח ניהוליים

מספר האנשים אליהם מתייחסים השכר והנלוות

הביטוח הלאומי פועל ומדווח למינהלת הביטוח הלאומי על בסיס ענפי ביטוח הנכללים בחוק הביטוח הלאומי: אזרח ותיק ושארים, נכות כללית, סיעוד, נפגעי עבודה, אמהות, ילדים, אבטלה, אחרים - נפגעי תאונות, פשיטת רגל ופירוק תאגיד והענקות מטעמי צדק.

בראש כל ענף (לעניין תשלומי הגמלאות) כאמור לעיל, עומד מנהל אשר אחראי על התפעול השוטף. האחריות הכוללת (לעניין תשלומי הגמלאות) על הענפים הנ"ל הינה של סמנכ"ל גמלאות.

גביית ההכנסות של הביטוח הלאומי מדמי ביטוח הינה באחריות סמנכ"ל גבייה וביטוח.

מידע אודות מגזרים אלה משמש את הגוף מקבל החלטות ומינהלת הביטוח הלאומי, כבסיס להערכת ביצועי העבר של הביטוח הלאומי בהשגת מטרותיו ולצורך קבלת החלטות בדבר הקצאות עתידיות של משאבים.

א. הכנסות, הוצאות ותנועה בנכסים נטו לפי ענפי הביטוח

1. הכנסות לפי ענפי ביטוח						הענף
סה"כ הכנסות	הכנסות אחרות, נטו	הפרשי הצמדה	ריבית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
32,462,009	(29,280)	(385,408)	573,365	11,460,085	20,843,247	אזרח ותיק ושארים
12,143,264	263,212	30,027	(44,963)	4,296,199	7,598,789	נכות כללית
1,940,541	3,876	41,380	(61,592)	920,958	1,035,919	סיעוד
8,355,134	625,736	(36,511)	54,087	1,296,494	6,415,328	נפגעי עבודה
1,321,194	-	(58,802)	87,653	864,416	427,927	נפגעי תאונות
11,442,795	-	(60,806)	90,665	6,927,245	4,485,691	אמהות
12,772,813	129	(715,117)	1,063,945	3,432,044	8,991,812	ילדים
3,471,049	-	22,666	(33,619)	2,329,062	1,152,940	אבטלה
1,032,630	11,011	(12,668)	18,711	776,354	239,222	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
21,074	-	(86)	(39)	9,694	11,505	הענקות מטעמי צדק

הענף

סה"כ הכנסות	הכנסות אחרות, נטו	הפרשי הצמדה	ריבית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח
<u>84,962,503</u>	<u>874,684</u>	<u>(1,175,325)</u>	<u>1,748,213</u>	<u>32,312,551</u>	<u>51,202,380</u>

2. הוצאות לפי ענפי ביטוח (לפני עדכון קרנות הביטוח)

סה"כ הוצאות	הוצאות שכר, הנהלה וכלליות	חובות אבודים	תשלומים		הענף
			בעין ועפ"י חוק	גמלאות ותמיכות	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
32,906,114	268,157	(2,611)	402,424	32,238,144	אזרח ותיק ושארים
18,228,799	342,553	(30,796)	2,172,078	15,744,964	נכות כללית
11,459,315	177,267	4,150	9,102,267	2,175,631	סיעוד
6,677,644	299,094	12,542	386,072	5,979,936	נפגעי עבודה
39,551	3,871	-	(2,005)	37,685	נפגעי תאונות
8,031,893	51,596	1,061	3,063,523	4,915,713	אמהות
8,254,728	97,766	(4,736)	883	8,160,815	ילדים
16,176,007	158,759	328,720	186,015	15,502,513	אבטלה
820,842	8,804	57	294,819	517,162	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
17,802	551	-	1	17,250	הענקות מטעמי צדק
<u>102,612,695</u>	<u>1,408,418</u>	<u>308,387</u>	<u>15,606,077</u>	<u>85,289,813</u>	

הפסדים אקטוארים ממדידה עוקבת של		ההתחייבות בגין זכויות עובדים		גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2019		גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2020		קטון בזכויות עובדים		גרעון שוטף לשנת 2020		תנועה בקרנות הביטוח		עודף לשנת 2020 לפני עדכון קרנות הביטוח וזכויות עובדים		הענף	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח
(429,876,349)	(44,589)	(393,715,151)	(36,116,609)	32,348	(35,672,500)	(476,457)											אזרח ותיק ושארים
(277,318,350)	(56,810)	(278,358,007)	1,096,467	41,214	7,182,000	(6,126,747)											נכות כללית
(96,094,349)	(29,519)	(64,886,456)	(31,178,374)	21,415	(21,659,600)	(9,540,189)											סיעוד
(66,032,167)	(45,438)	(59,160,818)	(6,825,911)	32,964	(8,503,400)	1,644,525											נפגעי עבודה
15,668,956	(643)	14,387,956	1,281,643	467	-	1,281,176											נפגעי תאונות
17,074,397	(8,591)	13,672,086	3,410,902	6,233	-	3,404,669											אמהות
184,212,752	(16,264)	179,710,930	4,518,086	11,799	-	4,506,287											ילדים
(13,348,060)	(26,303)	(616,801)	(12,704,956)	19,082	-	(12,724,038)											אבטלה

הפסדים אקטוארים ממדידה עוקבת של	ההתחייבות בגין זכויות עובדים	גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2019	גרעון שוטף לשנת 2020	קיטון בזכויות עובדים	תנועה בקרנות הביטוח	עודף לשנת 2020 לפני עדכון קרנות	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
						הביטוח וזכויות עובדים	
גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2020							
3,191,583	(1,470)	2,981,265	211,788	1,067	-	210,721	
19,866	(92)	16,686	3,272	67	-	3,205	הענקות מטעמי צדק
<u>(662,501,721)</u>	<u>(229,719)</u>	<u>(585,968,310)</u>	<u>(76,303,692)</u>	<u>166,656</u>	<u>(58,653,500)</u>	<u>(17,816,848)</u>	

(4) פירוט התנועה ביתרות הענפים ליום 31 בדצמבר 2020

יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2020	גרעון מצטבר ליום 31 בדצמבר 2020	קרנות הביטוח	הפרשה לזכויות עובדים	הענף
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
98,376,509	(429,876,349)	527,002,500	1,250,358	אזרח ותיק ושארים
(11,036,426)	(277,318,350)	264,491,000	1,790,924	נכות כללית
(16,617,803)	(96,094,349)	79,072,600	403,946	סיעוד
10,225,117	(66,032,167)	75,109,400	1,147,884	נפגעי עבודה
15,689,722	15,668,956	-	20,766	נפגעי תאונות
17,385,951	17,074,397	-	311,554	אמהות
185,093,742	184,212,752	-	880,990	ילדים
(13,240,664)	(13,348,060)	-	107,396	אבטלה
				פשיטת רגל ופירוק
3,232,740	3,191,583	-	41,157	תאגיד
				הענקות מטעמי צדק
22,218	19,866	-	2,352	
289,131,106	(662,501,721)	945,675,500	5,957,327	

יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2020	עודף לשנת 2020 לפני עדכון זכויות עובדים	יתרת נכסי הענף ליום 31 בדצמבר 2019	הענף
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	

יתרת נכסי הענף	עודף לשנת 2020	יתרת נכסי הענף	
98,376,509	(476,457)	98,852,966	אזרח ותיק ושארים
(11,036,426)	(6,126,747)	(4,909,679)	נכות כללית
(16,617,803)	(9,540,189)	(7,077,614)	סיעוד
10,225,117	1,644,525	8,580,592	נפגעי עבודה
15,689,722	1,281,176	14,408,546	נפגעי תאונות
17,385,951	3,404,669	13,981,282	אמהות
185,093,742	4,506,287	180,587,455	ילדים
(13,240,664)	(12,724,038)	(516,626)	אבטלה
3,232,740	210,721	3,022,019	פשיטת רגל ופירוק תאגיד
22,218	3,205	19,013	הענקות מטעמי צדק
<u>289,131,106</u>	<u>(17,816,848)</u>	<u>306,947,954</u>	

ב. תקבולים ותשלומים לפי ענפי הביטוח

(1) תקבולים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה	הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	השתתפות		דמי ביטוח	הענף	
			שונים	ריבית			
			אלפי ש"ח	אלפי ש"ח			
35,495,039	582,825	34,912,214	6,207	2,649,039	11,463,480	20,793,488	אזרח ותיק ושארים
11,842,492	(45,408)	11,887,900	223,934	(206,389)	4,289,270	7,581,085	נכות כללית
1,644,009	(62,575)	1,706,584	4,446	(284,416)	915,388	1,071,166	סיעוד
8,369,094	55,213	8,313,881	403,240	250,952	1,267,058	6,392,631	נפגעי עבודה
1,835,509	88,922	1,746,587	-	404,167	860,914	481,506	נפגעי תאונות
11,942,687	91,953	11,850,734	-	417,941	6,976,755	4,456,038	אמהות
18,352,724	1,081,421	17,271,303	-	4,915,242	3,442,283	8,913,778	ילדים
3,277,431	(34,276)	3,311,707	-	(155,790)	2,316,403	1,151,094	אבטלה
1,115,703	19,158	1,096,545	-	87,075	772,753	236,717	פשיטת רגל ופירוק תאגיד

סה"כ תקבולים כולל הפרשי הצמדה	הפרשי הצמדה	סה"כ תקבולים לפני הפרשי הצמדה	שונים	ריבית	השתתפות תקציב המדינה	דמי ביטוח	הענף
24,178	130	24,048	-	591	8,129	15,328	הענקות מטעמי צדק
93,898,866	1,777,363	92,121,503	637,827	8,078,412	32,312,433	51,092,831	סה"כ

(2) תשלומים לפי ענפי הביטוח

סה"כ תשלומים	תשלומי מנהל	חובות אבודים	תשלומים		גמלאות ותמיכות
			בעין ועל פי חוק	אלפי ש"ח	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
32,930,502	298,946	6,226	395,009	32,230,321	אזרח ותיק ושארים
18,304,705	380,883	935	2,205,256	15,717,631	נכות כללית
11,300,876	197,911	-	8,932,624	2,170,341	סיעוד
6,563,713	304,645	905	290,089	5,968,074	נפגעי עבודה
41,874	4,312	-	-	37,562	נפגעי תאונות
8,060,065	57,602	145	3,082,011	4,920,307	אמהות
8,271,361	109,044	1,033	926	8,160,358	ילדים
15,687,716	176,349	663	11,924	15,498,780	אבטלה
					פשיטת רגל ופירוק
526,795	9,857	57	-	516,881	תאגיד
17,849	616	-	-	17,233	הענקות מטעמי צדק
<u>101,705,456</u>	<u>1,540,165</u>	<u>9,964</u>	<u>14,917,839</u>	<u>85,237,488</u>	סה"כ

(3) עודף תקבולים על תשלומים לפי ענפי הביטוח

עודף (גרעון) לפני תקבולים מהצמדה	עודף (גרעון) תקבולים על תשלומים		הענף
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח		
1,981,712	2,564,537		אזרח ותיק ושארים
(6,416,805)	(6,462,213)		נכות כללית
(9,594,292)	(9,656,867)		סיעוד
1,750,168	1,805,381		נפגעי עבודה
1,704,713	1,793,635		נפגעי תאונות
3,790,669	3,882,622		אמהות
8,999,942	10,081,363		ילדים
(12,376,009)	(12,410,285)		אבטלה
569,750	588,908		פשיטת רגל ופירוק תאגיד
6,199	6,329		הענקות מטעמי צדק
(9,583,953)	(7,806,590)		סה"כ

א. בעקבות התפרצות נגיף הקורונה נקבעו מספר הוראות לשעת חירום העשויות להשפיע על פעילות הביטוח הלאומי בשנים הבאות. להלן פרוט עיקרי הוראות השעה וההסכמים שנחתמו עם משרד האוצר שפורסמו עד למועד אישור הדוח הכספי והשפעתם:

1. אבטלה

מענק עידוד חזרה לעבודה משולם למי שחזר לעבודה בשכר הנמוך משכרו טרם האבטלה כך שההכנסה מעבודה וממענק גבוהה יותר מדמי האבטלה. המענק משולם בעד 4 חודשי עבודה לכל היותר. הביטוח הלאומי ישופה על ידי האוצר בגין סכום המענק.

עלות המענק מינואר עד מאי 2021: כ- 13 מיליוני ש"ח.

2. אזרח ותיק

הוארך תשלום מענק הסתגלות מיוחד לבני 67 ויותר שעבודתם הופסקה ואין להם פנסיה או שסכום הפנסיה קטן מ- 5,000 ש"ח. בגין סכומים אלו הביטוח הלאומי יקבל שיפוי מהאוצר.

אומדן עלות המענק מינואר עד יוני 2021: כ- 550 מיליוני ש"ח.

3. אמהות

א. דמי לידה ליולדת שהיתה זכאית לדמי אבטלה עד ליום הלידה ואינה זכאית לדמי לידה.

ב. תשלום מיוחד ליולדת - תשלום ליולדת שקיבלה דמי אבטלה לפני הלידה ואינה זכאית לדמי לידה מלאים כיוון שלא צברה תקופת אכשרה או שצברה תקופת אכשרה חלקית.

עלות מינואר עד אפריל 2021: כ- 52 מיליוני ש"ח (כולל תשלומים עבור תקופות ב- 2020).

4. דמי בידוד

בתאריך 19.1.21 אושרה הצעת חוק אשר הגדירה את החזרי התשלום למעסיקים עבור עובדים שנעדרו מעבודתם בשל שהיה בבידוד, וקבעה כי על המעסיקים להגיש תביעה מקוונת לביטוח הלאומי לקבלת שיפוי דמי הבידוד עבור השכר ששילמו לעובדיהם הנמצאים בבידוד. על פי החוק המעסיקים ישופו עבור תקופות בידוד החל מתאריך 1.10.2020 ועד ה- 31.3.2021 עם אופציה להארכת התקופה (בהוראת שר

האוצר). בשל הבחירות האחרונות לכנסת הוארכה תקופת השיפוי באופן אוטומטי עד 30.6.2021.

החל מה- 07.02.2021 ניתן היה להגיש בקשה לשיפוי דמי הבידוד על ידי המעסיק או המייצג.

משרד האוצר ישפה את הביטוח הלאומי בגין כל הוצאה שהוציא לצורך ביצוע חוק זה. אומדן עלות במיצוי מלא (מינואר 2021): כ- 720 מיליוני ש"ח.

5. המשך הקלות בתנאי הזכאות בגמלאות

הארכה אוטומטית של זכאויות זמניות שהסתיימו בגמלאות שונות, הקלות במבחני הכנסות, הקלות בהתייצבות בשרות התעסוקה, קבלת גמלת סיעוד בכסף בהיעדר שירותים זמינים, שינוי חישוב דמי לידה לעובדת עצמאית.

לא ניתן להעריך את העלות הנובעת משינויים אלה.

6. נכויות

הוחלט להמשיך את תשלום המענקים של חלף קצבת נכות ששולמו בשנת 2020 גם בשני הרבעונים הראשונים של שנת 2021 ולפי אותם תנאים. התשלומים הם עבור זכאי קצבאות נכות כללית, השלמה

לנכות בקצבת אזרח ותיק, שר"מ וילד נכה. הביטוח הלאומי יקבל שיפוי ממשרד האוצר עד לסך של 1,569 מיליוני ש"ח עבור המענקים.

אומדן יתרת העלות למחצית הראשונה של שנת 2021: כ- 562 מיליוני ש"ח.

ב. קיימים מספר תיקוני חקיקה שנחקקו בשנים קודמות, ביניהם חוק ההסדרים לשנת 2019, העשויים להשפיע על תקציב הביטוח הלאומי, בשנת הכספים 2021 ובשנים הבאות.

להלן פרוט תיקוני החקיקה ואירועים העיקריים לאחר תאריך המאזן ואומדן מנהלת הביטוח הלאומי על פעילותו:

אומדן השינוי במונחים

שנתיים והשפעה צפויה על

הדוחות

1. גבייה ודמי ביטוח

תיקון שיעור השתתפות אוצר בסעיף 32(א):

במסגרת חוק ההסדרים לשנת 2019 תוקן סעיף 32 לחוק הביטוח הלאומי, כך ששיעור הקצבת משרד האוצר באחוזים מתקבולי הביטוח הלאומי בכל שנת כספים, לפי ענפי ביטוח (הקבועים בלוח י' לחוק), יהיה כדלהלן:

שנים 2021-2023 - תוספת	56.04% - 2023 - 2021
של 40 מיליוני ש"ח לכל שנה	2024 ואילך - 57.04%

שנת 2024 ואילך - תוספת של 515 מיליוני ש"ח לכל שנה

2. פטור מתשלום דמי ביטוח בגין עובד בחל"ת

בתאריך 16.3.21 תוקן חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 224 והוראת שעה) ונקבע כי מעסיק יהא פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי (ודמי ביטוח בריאות) בחודשים בהם שהה עובדו בחל"ת וזאת בתקופה הקובעת (בין חודשים 4.2020-4.2021). שר האוצר רשאי להאריך בצו את התקופה הקובעת עד לחודש 6.2021.

תוספת של כ- 500 מיליוני ש"ח בשנת 2021.

משרד האוצר ישפה את הביטוח הלאומי בעבור אי גביית דמי הביטוח כאמור.

3. הסדרת השיבוב בפיצויי תאונות דרכים בחוק

נקבע בחוק כי בכל הקשור לתביעות לפי חוק הפיצויים יחול הסדר התחשבות כולל שבמסגרתו יועבר מידי שנה מחברות הביטוח סכום קבוע שייקבע בתקנות על ידי שר האוצר. כמו כן, נקבע כי לגבי תאונות דרכים שהתרחשו לאחר 1 בינואר 2014 ועד 31 בדצמבר 2018 ואשר טרם הוגשה לגביהן תביעה או דרישה לביטוח הלאומי, יקבע סכום כולל חד פעמי שיש להעביר לביטוח הלאומי שיוסדר בתקנות. עד לפרסום הדוח הכספי לא חוקקו התקנות הנדרשות ליישום חוק זה. לאור זאת, ועל מנת שלא להיכנס להתיישנות ובהסכמה עם משרד האוצר וחברות הביטוח, החל משנת 2020 הוצאו חיובים פרטניים על שנים 2014 ו-2015 והוסכם כי ככל ויקבע סכום גלובלי כאמור בחוק, יקוזזו ממנו הסכומים ששולמו על ידי חברות הביטוח בגין שנים אלו.

4. גמלאות

תוספת העלות המשוערת
בשנת 2021 - 2.2 מיליארדי
ש"ח

גמלת סיעוד

שינוי ברמות גמלת הסיעוד - קביעת 6 רמות סיעוד במקום
3 רמות הקיימות כיום, שיוחלו בשלוש פעימות: נובמבר
2018, ינואר 2020 וינואר 2021.

ג. מבצע "שומר החומות"

בעקבות ההסלמה במצב הביטחוני, שכללה הפרות סדר ברחבי הארץ וירי רקטות מרצועת עזה לאזור הדרום, ביום 10 במאי 2021, פתח צה"ל במבצע "שומר החומות". בעקבות זאת הוכרז מצב מיוחד בעורף ונקבעו מגבלות התקהלות של עד 10 אנשים בשטח פתוח ועד 100 אנשים במרחב סגור באזורים הנמצאים בטווח של עד 80 קילומטר מרצועת עזה. לאירועים הנ"ל, תהיה השפעה בשנת 2021 על תשלומי קצבאות בעיקר בגין נפגעי פעולות איבה, הממומנות במלואן על ידי משרד האוצר. נכון למועד אישור הדוחות הכספיים, אין ביכולת הביטוח הלאומי להעריך ולכמת באופן מהימן את ההשפעה הכספית על תשלומי קצבאות אלו.